

**T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İÇ MEKANDA KOKEDAMALARIN MEKANSAL ALGIYA KATKISI
VE TASARIM ÖGE VE İLKELERİNE GÖRE İRDELENMESİ**

AYSU ESENTÜRK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI**

**DANIŞMAN
DOÇ. DR. ÖZGÜR YERLİ**

DÜZCE, 2019

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

1 Ağustos 2019

Aysu ESENTÜRK

T.C.
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İÇ MEKANDA KOKEDAMALARIN MEKANSAL ALGIYA KATKISI
VE TASARIM ÖGE VE İLKELERİNE GÖRE İRDELENMESİ

Aysu ESENTÜRK tarafından hazırlanan tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Özgür YERLİ

Düzce Üniversitesi

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Özgür YERLİ

Düzce Üniversitesi

Pınar GİRTİ GÜLTEKİN

Düzce Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Elif KARACA
Çankırı Karatekin Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi:

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimimde ve tez çalışmam boyunca konu seçimimden sonuçlanma aşamasına kadar ilgi ve önerileri ile beni yönlendiren, destekleyen, mesleki bilgilerini özveriyle bana aktaran, her zaman yaklaşımlarıyla bana örnek olan, tüm sıkıntılarında yanımda olup beni güçlendiren değerli danışman hocam Doç. Dr. Özgür YERLİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca bilgi birikimleri ile beni geliştiren, yapıcı eleştirileriyle ufkumu açan ve yol gösteren Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı bölümündeki tüm hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Tez çalışmamda anketlerin yaptırılma aşamasında yardımlarını esirgemeyen Pamukkale Üniversitesi'nde görev yapan Sayın hocam Sinem ÖZDEDE BACI'ya ve Ankara Üniversitesi'nde görev yapan Sayın İdil KANTER OTCU'ya,

Anket sürecimde beni yalnız bırakmayıp yardımcı olan, tez çalışmam boyunca yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma,

Son olarak tüm hayatım boyunca maddi ve manevi hiçbir yardımı esirgemediğim yanımda olan öğrenim hayatım boyunca beni destekleyip başarılı olmamı sağlayan Aileme ve Oğuz SİTEMÖĞLU'na tüm kalbimle teşekkür ederim.

01/08/2019

Aysu ESENTÜRK

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
ÇİZELGE LİSTESİ.....	v
KISALTMALAR	vi
ÖZET	1
ABSTRACT	2
1. GİRİŞ.....	3
1.1. İÇ MEKAN BİTKİLENDİRMESİ.....	4
1.1.1 Kokedama ve Kokedama Yapımı	5
1.1.2. Kokedama Bakımı ve İhtiyaçları.....	9
1.1.2.1. <i>Su</i>	9
1.1.2.2. <i>Işık</i>	9
1.1.2.3. <i>Gübre</i>	10
1.2. MEKAN ALGISİ.....	10
1.2.1. Okunabilirlik	12
1.2.2. Tutarlılık (Uygunluk).....	13
1.2.3. Karmaşıklık	13
1.2.4. Gizemlilik	13
1.2.5. Yapı ve Kimlik.....	14
1.2.6. Sadelik (Basitlik)	14
1.2.7. Algılanabilirlik.....	14
1.3. TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ	14
1.3.1. Tasarım Öğeleri.....	15
1.3.1.1. <i>Çizgi</i>	15
1.3.1.2. <i>Doku</i>	15
1.3.1.3. <i>Renk</i>	16
1.3.1.4. <i>Biçim</i>	16
1.3.1.5. <i>Ölçü</i>	17
1.3.2. TASARIM İLKELERİ	17
1.3.2.1. <i>Denge</i>	17
1.3.2.2. <i>Tekrar</i>	18
1.3.2.3. <i>Vurgu</i>	18
1.3.2.4. <i>Harmoni (Uyum)-Zıtlık</i>	19
1.3.2.5. <i>Ritim-Hareket</i>	19
1.3.2.6. <i>Hiyerarşi</i>	20
1.3.2.7. <i>Kitle-Boşluk</i>	20
1.3.2.8. <i>Çeşitlilik</i>	21
1.3.2.9. <i>Bütünlük</i>	21

2. MATERYAL VE YÖNTEM.....	22
2.1. MATERYAL.....	22
2.2. YÖNTEM	23
2.2.1. Anketlerin Hazırlanması	30
2.2.2. Anketlerin Uygulanması.....	30
2.2.3. Anketlerin Değerlendirilmesi.....	31
3. BULGULAR VE TARTIŞMA	33
3.1. KULLANICI PROFİLİNİN BELİRLENMESİ	33
3.2. MEKAN DEĞERLENDİRMELERİ.....	34
3.3. MEKAN ALGISI İLE TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ KRİTER DEĞERLENDİRMELERİ.....	36
3.4. RAHATLATICILIK VE DAVET EDİCİLİK KRİTERLERİNE GÖRE YAPILAN DEĞERLENDİRMELER	47
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	48
5. KAYNAKLAR	52
6. EKLER	57
EK-1. UZMAN ANKET FORMU.....	57
EK-2. ANA ANKET FORMU	59
EK-3. MEKAN ALGISI İLE TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ KORELASYON ANALİZİ TABLOLARI.....	61
ÖZGEÇMİŞ.....	64

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1.1. Kokedama.....	5
Şekil 1.2. İç mekanda kokedama uygulaması.....	6
Şekil 1.3. Kokedama yapımında kullanılan malzemeler.....	6
Şekil 1.4. Karışımın top şeklini alması.....	7
Şekil 1.5. Bitkinin top içine oturtulması.....	7
Şekil 1.6. Bitkinin yosun ile kaplanması.....	8
Şekil 1.7. Yosun topunun etrafının iplerle sarılması.....	8
Şekil 1.8. Kokedamanın sulanması.....	8
Şekil 1.9. Otel Girişi, Hollanda.....	9
Şekil 1.10. Fiziksel çevre koşullarına bağlı uyarıcıların birey özelliklerine bağlı süzgeçlerden geçerek algı sürecini oluşturması.....	11
Şekil 2.1. Yöntem akış şeması.....	24
Şekil 2.2. Anket kriterlerinin kodlanması.....	31
Şekil 3.1. Cinsiyet dağılımı.....	33
Şekil 3.2. Fakülte dağılımı.....	33
Şekil 3.3. Kamu yapıları dağılımı.....	34
Şekil 3.4. Kullanım sıklığı dağılımı.....	34

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2.1. Anket puanlarının değerlendirilmesi.	32
Çizelge 3.1. Kokedama ögesi bulunan kamusal alanlara ait mekan algısı ana başlığı için toplam ve ortalama tablosu.	34
Çizelge 3.2. Kokedama ögesi bulunan kamusal alanlara ait tasarım öge ve ilkeleri ana başlığı için toplam ve ortalama tablosu.	35
Çizelge 3.3. Kokedama ögesi bulunan kamusal alanlara ait ortalama puan tablosu.	36
Çizelge 3.4. Mekan algısı kriterleri ortalama puan tablosu.	37
Çizelge 3.5. Tasarım öge ve ilkeleri kriterleri ortalama puan tablosu.	37
Çizelge 3.6. Kamu alanları ve mekân algısı kriterleri korelasyon tablosu.	38
Çizelge 3.7. Kamu alanları ile tasarım öge ve ilkeleri kriterleri korelasyon tablosu.	39
Çizelge 3.8. Mekan algısı kriterlerine göre tanımlayıcı öğeler tablosu.	41
Çizelge 3.9. Mekan algısı değerlendirme kriterleri anova tablosu.	42
Çizelge 3.10. Tasarım öge ve ilkeleri kriterlerine göre tanımlayıcı öğeler tablosu.	44
Çizelge 3.11. Tasarım öge ve ilkeleri değerlendirme kriterleri anova tablosu.	46

KISALTMALAR

AVM	Alışveriş merkezi
PTT	Posta ve telgraf teşkilatı
SPSS	Statistical package for the social sciences
TCDD	Türkiye Cumhuriyeti devlet demiryolları

ÖZET

İÇ MEKANDA KOKEDAMALARIN MEKANSAL ALGIYA KATKISI VE TASARIM ÖGE VE İLKELERİNE GÖRE İRDELENMESİ

Aysu ESENTÜRK

Düzce Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr.Özgür YERLİ

Ağustos 2019, 63 sayfa

Kentlerde betonlaşmanın hızla artması ve iş hayatının yoğun stresiyle birlikte insanlar rahatlatıcı ve dinlendirici bir etkiye sahip olan iç mekâna yönelmişlerdir. Çeşitli bitki formlarının hem bakım periyotlarının yapımını üstlenmiş hem de bitkilerin gelişimlerini gözlemlemiştir. Kamusal iç mekanlar, toplumsal kimliğin en yoğun şekilde yansıdığı mekanlardır. Toplumsal yaşantının hızla iç mekana yönelimi, kamusal yaşam kalitesinin sorgulanmasını gerektirmektedir. Çalışmanın amacı; kokedamaların tasarım öge ve ilkelerine göre irdelenmesi, iç mekânda hangi öge ve ilkelerin insanları ne derecede etkilediğinin tespit edilmesi ile birlikte kokedama tasarımlarında mekâna yönelik bir kılavuz oluşturulmasıdır. Çalışmanın ana materyalini, Likert ölçeğine göre değerlendirilen anket çalışması ve 8 farklı kamusal iç mekâna ait 16 adet fotoğraf ve çalışmaya katılan farklı fakültelerde eğitim görmekte olan tasarım eğitimi almış peyzaj mimarlığı öğrencileri oluşturmaktadır. Yöntem olarak; Anket verileri üzerine One Way Anova ve Pearson korelasyon istatistik analizleri uygulanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda bulgular bölümünde ortalama-toplam tabloları, 23 kriterin aldığı ortalamaların farklı fakülteler arasındaki ilişki analizleri, tasarım öge ve ilkeleri ile mekân algısı arasındaki ilişki analizleri, kullanıcı profilini kapsayan analizler yer almaktadır. Analiz sonuçlarına göre, Kokedama uygulamaları insanları rahatlatıcı ve dinlendirici bir etkiye sahip olduğu, mekân algısını arttırmanın yanı sıra mekân kimlik kazandırdığı ve her bir kokedama tasarımı barındırdığı tasarım ilke ve öğeleri açısından farklı etki düzeylerine sahip olduğu bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Kokedama, Mekânsal algı, Tasarım öge ve ilkeleri, İç mekân.

ABSTRACT

CONTRIBUTION OF THE KOKEDAMAS TO SPATIAL PERCEPTION IN INTERIOR SPACES AND EXAMINATION ACCORDING TO DESIGN ELEMENTS AND PRINCIPLES

Aysu ESENTÜRK

Duzce University

Graduate School of Natural and Applied Sciences, Department of Landscape Architecture

Master's Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Özgür YERLİ

August 2019, 63 pages

Considering about the increase of concretion in cities and the intense stress of business life, people have become concerned to interior which has relaxing and refreshing effect. After that, people have undertook the care and maintenance of various plant forms and observed the development of plants. Public interiors are the places where social identity is reflected most intensively. The rapid orientation of social life to the interior requires the questioning of the quality of public life. The purpose of the research is that to examine the elements of Kokedama according to the design elements and principles, to determine the extent to which elements and principles affect the people in the interior, and to create a guide for the place in Kokedama designs. The main material of the study consists of a survey study evaluated according to the Likert scale and 16 photographs of 8 different public interiors and landscape architecture students who have received design education in different faculties participating in the study. As a method; One Way Anova and Pearson correlation statistics were applied to the survey data. In accordance with the study, the findings section includes the average-total tables, the analysis of the relationship between the different faculties, the analysis of the relationship between the design elements and principles and the perception of space, and the user profile. In pursuant of the analysis results, Kokedama applications have relaxing and refreshing effect, increase the perception of space as well as give the identity of space and each of the design principles and elements in each Kokedama design has various levels of influence.

Keywords: Kokedama, Spatial perception, Design elements and principles, Interior.

1. GİRİŞ

Kent yaşamının yoğun stresiyle birlikte insanlar doğaya yönelik hobiler edinmeye başlamıştır. Çevre sorunlarının arttığı, kentlerin betonlaştığı günümüzde doğayla bağlantımızı kuran iç mekân bitkileri, günlük hayatımıza renk veren canlı varlıklardır. İç mekânda bitki yetiştiren pek çok kişi, bitkilerin kendilerine huzur verdiği ve dinlendirdiği kanısındadır. Çünkü bitkiler de canlıdır ve sürekli değişim halindedir. Bitkilerin belirli büyüme, çiçek açma ve uyku dönemlerini gözlemlemek, kişilere çağdaş dünyada pek az gerçekleştirebilecekleri doğa ile ilişki kurma imkanı sağlar (Sezen, Aytatlı, Ağırılı, ve Patan, 2017). Yerli ve Kaya (2013) çalışmasında, iç mekan bitkileriyle yapılan tasarımın amacının; bitkileri mimari birer eleman gibi değerlendirerek onların çeşitli özelliklerini kullanmak koşuluyla, bitkiler için yaşanabilir ve insanlar için işlevsel ve estetik mekanlar oluşturmak olduğunu belirtmiştir.

Kokedama uygulamaları son zamanların popüler örneklerinden biridir. Kolay ulaşılabilir malzemeleri ve kolay yapımı sebebiyle hemen hemen herkesin yapabileceği bir uygulama haline gelmiştir. Ancak; ne yazık ki ülkemizde kokedamalar ile ilgili Türkçe kaynak sıkıntısı yaşanmaktadır. Son dönemlerde ticari bir ürün olarak görülüp tasarımı göz ardı edilen bu çalışmaların sanatsal değeri düşürülmektedir. Temel tasarım öge ve ilkeleri ışığında yapılan anket çalışmaları ve ortaya çıkan görüşlerin kokedama uygulamalarında tasarım kalitesini arttırması hedeflenmektedir.

Bu çalışmada önce kokedama sanatı ve temel tasarım öge ve ilkelerinden bahsedilerek kalite değeri yüksek uygulamalar ortaya çıkarmak için bu öge ve ilkelerden hangilerinin kullanılabileceği oluşturulan kokedama örnekleri ışığında belirlenmiş, kokedamaların mekan algısına katkısı araştırılarak örneklerden yola çıkılmış ve sonuç bölümünde yapılan görüşmeler ve anket çalışmaları üzerinden bir sonuca varılmıştır. Kokedamaların tasarım öge ve ilkelerine göre irdelenmesi, iç mekanda hangi öge ve ilkelerin insanları ne derecede etkilediğinin tespit edilerek; kokedama tasarımlarında mekana yönelik bir kılavuz oluşturulması amaçlanmıştır. Kamusal iç mekanlar, toplumsal kimliğin en yoğun şekilde yansıdığı mekanlardır. Toplumsal yaşantının gitgide ivmelenen iç mekana yönelimi,

kamusal yaşam kalitesinin sorgulanmasını gerektirmektedir (Onay, 2005). Bu nedenle çalışmaların yürütüleceği mekanlar olarak Alışveriş Merkezi (AVM), Hastane, Belediye, Adliye, Eğitim Kurumları, Hükümet Konağı, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları (TCDD) Gar Müdürlüğü ve Postane (PTT) gibi bazı kamusal iç mekanlar seçilmiştir. Çalışmanın önemi; kurgusu itibariyle benzer çalışmalarla ortak yanları çok olmasına rağmen çalışılan konu itibariyle özgün olmasıdır. Bu çalışmada ortaya çıkan araştırma soruları şu şekildedir;

1-Kokedama tasarımlarında tasarım öge ve ilkeleri insanlar üzerinde hangi duyguları uyandırır?

2-Kamusal iç mekanlarda uygulanan kokedama tasarımlarında hangi kriterler ön plana çıkar?

Bu çalışma ile ispatlanması amaçlanan hipotezler şunlardır:

H1: Kokedama uygulamaları insanları rahatlatıcı bir etkiye sahiptir.

H2: Kokedamalar bulunduğu ortamda mekânsal algıyı artırır.

H3: Kokedamalar mekana kimlik kazandırır.

H4: Bir kokedama tasarımı barındırdığı tasarım öğeleri açısından farklı etki düzeylerine sahiptir.

H5: Bir kokedama tasarımı barındırdığı tasarım ilkeleri açısından farklı etki düzeylerine sahiptir.

1.1. İÇ MEKAN BİTKİLENDİRMESİ

İç mekan bitkilendirmesi, kapalı mekanlarda ortama ve amaca uygun olarak bitkilerin doğru olarak seçilip konumlandırılmasıdır (Anonim, 2019a). Conklin (1978)'e göre, hayatın büyük bir bölümünün geçirildiği ofis, konut ve kamusal bina gibi kapalı alanlarda doğal dengeyi sağlamak için peyzaj gereklidir. Doğal peyzajın iç mekana taşınması peyzajın mekanla bütünleşmesinde temel bir hedeftir. Bu hedefe iç mekanda yoğun bitki kullanımı ile ulaşılabilir. Belirli bir alanı tanımlayacak ve kimlik kazandıracak şekilde hazırlanan bitkiler, iç mekan peyzajının önemli bir unsuru haline gelir (Başaran ve Eroğlu, 2017).

Bitkilerle iç içe olmanın insanları rahatlattığı ve huzur verdiği bilinmektedir (Keçecioğlu,

2014). İç mekan bitkilendirme çalışmalarının insan sağlığını hem fizyolojik hem de psikolojik yönde olumlu etkilediği yapılan çalışmalarla kanıtlanmıştır (Cengiz, Kaya ve Yakan, 2017). Ulrich (1991)'in yaptığı çalışmada bitkilerin insanın stresini azalttığı, bir başka araştırmada ise iç mekan bitkilerinin üretkenliği arttırdığı belirtilmektedir. Bunun yanı sıra okul ortamında yapılan bir çalışmada oksijen üretiminin artması hastalık semptomlarının giderilmesinde ve dikkatin artmasında etkili olduğu ve kullanıcıları rahatlattığı kanıtlanmıştır (Irga, 2013).

İç mekan bitkilerinin akustik kontrolü, gürültü filtreleme, toz tutma, farklı mekanlar oluşturma ve yönlendirme gibi işlevleri de vardır (Dilaver, 2019).

1.1.1 Kokedama ve Kokedama Yapımı

Kök kısmı torf, gübre ve yosun ile sıkı bir top haline gelecek biçimde sarılıp, iplerle sabitlenerek hazırlanan, saksıya ihtiyaç duyulmadan yapılan bitki yetiştirme sanatına kokedama denir (Anonim, 2019b). Kokedama sözcüğü etimolojik olarak incelendiğinde; Japonca'da "koke" yosun, "dama" ise top anlamına geldiği görülmektedir. Japon sanatında kokedama, bonsai ağaçları için kullanılmakta olup; Wabi-sabi prensiplerinin bir yansıması olarak meydana gelmiştir. Wabi-sabi karakteristik olarak; basitliği, samimiyeti, dünyeviliği, düzensizliği, zorluğu, doğallığı ve gözlemlemeyi kapsamaktadır (Anonim,2019c).

Şekil 1.1. Kokedama (Anonim, 2019b).

Kokedama, bakımının kolaylığı sebebiyle modern bahçecilik anlayışı içerisinde daha fazla yer almaya başlamıştır. Bunun yanı sıra birçok bitkinin kokedama için seçilip kullanılabilir olması kullanıcı için büyük avantaj sağlamaktadır (Anonim, 2019c).

Şekil 1.2. İç mekanda kokedama uygulaması (Anonim, 2019d).

Kokedama yapımında; bitki, kokedama toprak karışımı (Torf toprak ile organik asitler ve besinlerle zenginleştirilmiş sucul bitkilerin kök büyümesini destekleyen Aquasoil), turbalıklarda yetişmekte olan, turba yapımı için kullanılan kara yosunu sphagnum (Turba) yosunu ya da canlı yosun, organik iplik, misina ya da jüt lifi, makas ve su kullanılmaktadır (Anonim, 2019b, Anonim, 2019e ve Anonim, 2019f).

Şekil 1.3. Kokedama yapımında kullanılan malzemeler (Anonim, 2019g).

Kokedama için kullanılacak bitkilerden bazıları; *Adiantum sp.*, *Begonya rex*, *Fittonia*, *Platycerium*, *Crassula ovata*, *Sedum sp.*, *Asplenium nidus*, *Echeveria runyonii*, *Aloe vera*, *Asparagus plumosus*, *Cyclamen persicum*'tur (Parker, 2018).

Kokedama yapılmak istenen bitki seçildikten sonra bu bitkinin güneş, gölge, toprak ve sulama gereksinimleri öğrenilmelidir. Sert, şekilli gövde yapısı ve sade kök sistemlerine sahip olan bitkiler kokedamalar için idealdir. Bitki eski saksısından çıkarılır ve kökleri zarar görmeyecek şekilde toprağından ayrıştırılır (Anonim, 2019b).

Sukkulent bir bitki seçildiyse, sukkulentler geçirgen toprakları sevdiğinden, torfun içine perlit, volkanik tüfler, kuru yosunlar ya da hindistan cevizi lifleri eklenerek toprak geçirgenliği artırılabilir (Anonim, 2019b).

Fittonia argyroneura (Fittonya), *Coleus blumei* (Yaprak Güzeli), *Nephrolepis exaltata* (Aşk merdiveni) gibi nem seven bitkilerden biri seçildiğinde, geçirgenlik minimumda tutulup aquasoil ya da hazır killer ile toprak yoğunluğu ve çamurluğu arttırılabilir. Bitkiye uygun olan karışım belirlendikten sonra su ile karışım yoğrularak homojen hale getirilir. Bitkinin kökleri, yeni toprak ile tamamen sarmalanır ve top şeklini alması sağlanır (Anonim, 2019b).

Şekil 1.4. Karışımın top şeklini alması (Anonim, 2019h, Anonim, 2019ı).

Sphagnum (Turba) yosunu, yassı düzlemler halinde bulunmaktadır. Temizlenen yosunun kahverengi kısmı üstte kalacak şekilde masaya yayılır. Bitki yosunun tam merkezine gelecek biçimde oturtulur ve yosun düzlemi topun etrafına sarmalanır (Anonim, 2019b). Toprak ve kökler için uygun şartların sağlanması için kalın bir yosun tabakası çok önemlidir. Ancak; ince bir tabaka uygulanırsa nem topraktan hızlı bir şekilde buharlaşır (Parker, 2018).

Şekil 1.5. Bitkinin top içine oturtulması (Anonim, 2019h, Anonim, 2019ı).

Şekil 1.6. Bitkinin yosun ile kaplanması (Anonim, 2019h, Anonim, 2019ı).

Şekil 1.7. Yosun topunun etrafının iplerle sarılması (Anonim, 2019h, Anonim, 2019ı).

Şekil 1.8. Kokedamanın sulanması (Anonim, 2019i, Anonim, 2019ı).

Oluşturulan yosun topunun etrafı iplerle sarılır. Son olarak kokedama, içi su dolu olan bir kaba, toprak kısmının tamamı su seviyesinin altında kalacak şekilde oturtulur ve 10 dakika suyun içerisinde bekletilir. Ardından su dolu kaptan çıkarılır ve biraz sıkılarak fazla suyu akıtılır (Anonim, 2019b).

1.1.2. Kokedama Bakımı ve İhtiyaçları

Tüm bitkiler hayatta kalmak için besin, su ve güneş ışığına ihtiyaç duymaktadır. Farklı bitkilerin her biri ise bu parametrelere farklı miktarlarda ihtiyaç duymaktadır. Kokedamaların bakımı için su, ışık ve gübre parametrelerine dikkat edilmelidir.

Şekil 1.9. Otel Girişi, Hollanda (Anonim, 2019i).

1.1.2.1. Su

Kokedama uygulamalarını sulamanın 2 farklı yöntemi vardır (Oshima ve Kimura, 2017). İlk yöntemde; Yosun topu bir kapta oda sıcaklığında suda 10 dakika bekletilir. Ardından fazla suyu boşaltmak için top birkaç dakika boyunca bir süzgeçten geçirilir. Bu süzme işlemi mevsim şartlarına göre 2-7 saat aralığında sürebilir. Top artık su damlatmadığında, tekrar asılmaya hazır hale gelmektedir. İkinci yöntemde ise; fısıs ile dışarıdan da sulanabilmektedir (Anonim, 2019b). İki sulama yöntemiyle de yosun topunun renginin canlı gözükmesi ve daha sağlıklı olması için yosun topunun 3 günde bir sulanması gerekmektedir (Anonim, 2019k). Sulamanın gündüz saatlerinde yapılması, fazla nemin atılması bakımından önemlidir (Anonim, 2019b).

1.1.2.2. Işık

Çoğu bitki gibi kokedama da çoğalmak için ışığa ihtiyaç duymaktadır. Ancak; bitki yosun temelli olduğundan güneş ışığını direkt aldığı zaman bitkide kuruma gözlenmektedir. Bu nedenle kokedamaların yarı gölgeli alanlarda konumlandırılması gerekmektedir (Anonim, 2019b).

1.1.2.3. Gübre

Ayda bir kez, ihtiyacı olan besin maddelerini vermek için bitkiler gübrenmelidir (Anonim, 2019). Bunun için en iyi yöntem; organik sıvı gübrenin paket üzerindeki talimatlara göre suya eklenmesidir. Bitkilerin su yollarına zararlı olabilecekleri için, kimyasal olarak üretilmiş gübreler veya suni gübreler kullanılmamalıdır (Parker, 2018).

1.2. MEKAN ALGISI

Mekan; içinde hareket edilebilen ve eylemde bulunulan, üç boyutlu kütlelerin tasarlanmasıyla elde edilen kavramsal bir hacimdir (Semiz ve Yurttaş, 2018). En ilkel haliyle mekan; bir alan çevrelendiğinde ya da yaşanan yer strüktürel olarak geliştirildiğinde ortaya çıkmıştır (Balık, 2009). Mekan tüm duyu organları ile algılanan kavramsal bir yapı olmakla birlikte, insanlığın varoluşundan beri form, malzeme ve doku olarak önemli değişikliklere uğramıştır. Mekan, ana işlevini kaybetmeden gelişime her zaman açık fiziksel bir yapıdır (Türkan,2005). Temel anlamda mekan; “İç Mekan” ve “Dış Mekan” olarak ikiye ayrılmaktadır. Mekan, strüktürün kapsadığı “İç Mekan” ile strüktürü kapsayan “Dış Mekan” kavramlarının bir bileşkesini oluşturmaktadır (Semiz ve Yurttaş, 2018). Norberg-Schulz (1971) sınırların belirginliği üzerinde durmuş ve iç mekânın kapalılık hissi uyandırırken dış mekânın açıklık hissi uyandırdığını vurgulamıştır. Zevi (1968)’e göre; Bir de insanın dolaştığı, yürüdüğü yani yaşadığı bir “mimari mekan” kavramı bulunmaktadır. Mimari mekanla ilgili birçok tanım yapılmış ve mekânın incelenmesinde çeşitli kuramlar geliştirilmiştir. Tüm farklı tanımlara rağmen, basitçe “mimari mekan”ın bir boşluğa karşılık geldiği bütün mimarlık kuramcıları tarafından kabul gören bir anlayıştır (Özorhon, 2002). Aynı zamanda içinde yaşayan kullanıcılarının, fizyolojik, psikolojik ve toplumsal gereksinimlerini karşılayan sınırlı bir uzay parçası olarak tanımlanabilmektedir. Mekânın sınırlarının belirlenmesi, çevrenin ve biçimini oluşturan elemanlarla oluşmaktadır. Mekanların sınırlarını belirleyen ve içeriklerini oluşturan elemanlar, mekâna ait figürler olarak da ifade edilebilmektedir. Böylelikle mekan mimari bir oluşum kazanmış olmaktadır (Semiz ve Yurttaş, 2018).

Mekan algısı canlıların kendi vücutları ile çevrelerindeki nesnelere göre konumunu algılamasını olanaklı kılan bir süreç olarak tanımlanır (Aslan, Aslan ve Atik, 2015). Mekanın algılanmasında kişisel deneyim ve beceriler ile gözlem yapma, algılama, ayrıntıyı fark etme ve hayal gücünü kullanma gibi temel ihtiyaçlar vardır. Bu ihtiyaçlar ile

mekâna dair bilgiler, algılayan kişinin biriktirdiği tecrübe ile kişisel bir süreçte işlenerek anlamlandırılmaktadır. Tüm nesnelere ya da durumlar her zaman bir mekân ile bir aradadır. Bu nedenle mekân algısı için bahsi geçen gereklilikler algı eşliğini artırarak, farkındalık kazanımını yükseltmektedir (Asar, 2013).

Şekil 1. 10. Fiziksel çevre koşullarına bağlı uyarıcıların birey özelliklerine bağlı süzgeçlerden geçerek algı sürecini oluşturması (Kürkçüoğlu ve Ocakçı, 2015).

Algılama ve kavrama bir bütün olarak görsel düşünmeye yol açmakta; kavrama, bilginin alınmasına, depolanmasına ve işlenmesine ilişkin tüm zihinsel işlemler iken; duyuşsal algılama ise hatırlama, düşünme ve öğrenme etkinliği olarak tanımlanabilmektedir. Görsel analiz yapılırken algılanan tüm ayrıntılar, zihinsel bir süreçten geçerek hayal gücünü de harekete geçirmekte; böylelikle, amaca uygun yorumlama becerisi de kazanılmaktadır. Bu sebeple mekânsal algılama, elde edilen görüntü (duyum) ile düşünce içerikleri ve edinilmiş deneylerden etkilenen hem nesnel (objektif) hem de öznel (subjektif) bir olay olmaktadır (Arnheim, 2015).

Ozenfant ve Le Corbusier (1920); algı sürecini birincil ve ikincil hisler olarak iki aşamaya ayırmışlardır. Birincil hisler; fizyolojik süreç içinde olup tamamen biçim ve renk tarafından oluşturulmaktadır. Bu süreç insan için sabit ve evrenseldir. İkincil hisler ise kültürel geçmiş ve kişisel katılıma bağlı olarak değişiklik göstermektedir. İkincil hisler kişisel ve değişkendir (Özkan, 2007).

İnsanlar mekanı çeşitli duyuşlarla algılamaktadır (Basu and Ghosh, 2017). Algılayan kişiye bağlı fizyolojik, psikolojik özellikler ile kişilik yapısı ve bilişsel özellikler (geçmiş deneyimleri ve sosyo-kültürel yaklaşım) mekân algısının oluşumunda önemli bir rol üstlenmektedir. Bu tür değişiklikler ile birlikte kişinin nesneye olan bakışı ile algılaması

sonucu oluşan algılama, davranışı da etkilemektedir (Özkan, 2007).

Fizyolojik süreç içerisinde oluşan kişiye bağlı algılama, algılanan mekânın niteliğine bağlı olarak da değişiklik oluşturmaktadır. Form, doku, renk, ışık gibi mekânsal uyarım elemanları sabit ve hareketli uyarımlar olarak görsel algılamanın temelini oluşturmaktadır. Bu tür mekânsal uyarımlar ile insan davranışı birlikteliğinde mekânın algılanması şekillenir ve yönlendirir (Özkan, 2007).

Mekan içinde hareket eden insanın dikkatini çeken öğeler, algılanan nesnelere ve dolayısıyla da mekân algısı, hareket zamanının kısıtlılığına ve uzunluğuna göre farklılık gösterebilir. Mekânın algılanmasına etki eden zaman yalnızca hareketin gerçekleştiği zamanla da sınırlı değildir. Geçmiş tecrübeler, insanın mekânı algılamasında etkin rol oynar (Tüfekçioğlu, 2008).

Mekan ve insan sürekli etkileşim halindedir. Mekân ve insan arasındaki ilişki; kişisel düzenlemeleri somut elemanlara dönüştürmeyi ve bunları mekanın bünyesi içinde bütünleştirmeyi ve düzenlemeyi kapsamaktadır (Tüfekçioğlu, 2008). Kullanıcıların mekânlarda daha mutlu yaşamaları ve mekânlardan üst seviyede verim alabilmeleri için, mekân insan ilişkisinin doğru kurulması gerekmektedir. Bu noktada tasarımcıya düşen görev kullanıcısının tüm fiziksel, beşeri, sosyal, kültürel ve ruhsal özelliklerini göz önüne alarak mekân kurgusunu yaratmasıdır (Yurttaş, 2010).

Gault (1997) peyzaj tercihini insanın bilişsel ve deneyimsel süreçleri ile ilişkilendirdiği çalışmada, bu kavramlar arasında araştırmacıların en çok karmaşıklık ve çeşitlilik üzerinde durduğunu ortaya koymuştur (Alpak, Yılmaz ve Eren, 2018). Ayrıca okunabilirlik Brown (1986) ve Kaplan (1987), Berylne (1974) yenilik, Nasar (1988) tutarlılık kavramlarının da tercih ile doğrudan ilişkisini saptamıştır.

1.2.1. Okunabilirlik

Okunabilirlik, mekanın zihinde canlandırılmasına yardımcı olan nitelikler olarak tanımlanmaktadır (Herzog ve Leverich, 2013).

Okunaklılık, mekânı tanımlanabilir ve sınırlarını ayırt edilebilir kılmak ve bütünsel olarak da o yapının bağlamı içinde nasıl bir doku oluşturduğunu ifade edebilmek adına önemlidir. Okunaklılık ile ifade edilmeye çalışılan şey ise aslında görsel niteliktir (Asar, 2013).

Mekânın okunabilmesi ve içerisinde psikolojik anlamda konforlu bir dolaşımın sağlanabilmesi için, yön bulma duyusunu güçlendirecek işaretlere ihtiyaç duyulur. Yön bulma kavramı ilk olarak Kevin Lynch tarafından, “The Image of City” kitabında kullanılmıştır. Lynch’ye göre yön bulma, çevredeki duylara hitap eden verilerin organize edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Birçok kişi yön bulma üzerine çalışmalar yapmıştır. Peponis ve arkadaşları çalışmalarında, yön bulma tanımını; insanların hedefe gecikmeden, korku yaşamaksızın, kısa zamanda ulaşmaları şeklinde açıklamaktadır. Fewings de yön bulma problemini, bireylerin bir noktadan belirli diğer bir noktaya ulaşırken çeşitli çevre koşulları altındaki hareket etme performansları olarak tanımlamaktadır (Asar, 2013).

Bir yerin okunabilirliği; oryantasyonu ve yön bulmayı kolaylaştıran yolların referans noktası olacak fiziksel elemanların varlığı ile arttırılabilmektedir (Tekel ve Özalp, 2016).

1.2.2. Tutarlılık (Uygunluk)

Kaplan vd. (1998)’e göre tutarlılık, bir manzarayı oluşturan öğelerin düzenlilik ya da organizasyon seviyesidir. Tutarlı bir mekânın organizasyonu düzenli olmakla birlikte mekânı oluşturan farklı alanlar açık ve net biçimde algılanabilmektedir. İnsan, bu farklı alanları kolaylıkla ayırt edebilmektedir. Dolayısıyla bu da mekânı anlamayı ya da anlam çıkarmayı kolaylaştırmaktadır (Çakıcı ve Çelem, 2009). Planlama ve tasarımda benzer temaların, dokuların ya da elemanların kullanılması ile de tutarlılık elde edilmektedir (Kaplan, Kaplan ve Ryan, 1998).

1.2.3. Karmaşıklık

Mekandaki elemanların çeşitliliği, bireyi ilgili ve meşgul tutacak yeterli bilgiye sahip olmasıdır. Çeşitlilik, keşfetme dürtüsünü harekete geçirmektedir (Çakıcı, 2007). Bunun yanı sıra ilgi çekici bir etki yaratmaktadır (Özdemir ve Ocakçı, 2017).

1.2.4. Gizemlilik

Manzaranın yeni bilgi temin etme potansiyeli ya da merak uyandırma ve daha fazla bilgi sunma derecesidir. Örneğin düz bir yol yerine, kıvrımlı bir yolun bulunması keşfetme dürtüsünü artırmaktadır. Ancak engellenen manzaralar ya da görüş alanları gizemlilik yaratmamaktadır. Bir alanın gizemlilik duygusu uyandırabilmesi için bireyin merakını harekete geçirecek şekilde parçalı perdelemeler ya da gizli alanlar yaratılması gerekmektedir (Elinç, 2011).

1.2.5. Yapı ve Kimlik

Lynch'in kimlik ile ifade ettiği tanımlanabilir ve tek veya tekil olma durumu mimarlık nesnesi dolayısıyla da mimari mekân içinde geçerlidir. Bir mekânın tanımlanabilirliği, o mekâna dâhil olmuş veya olacak olan tüm algılayıcılar adına fiziksel netliğin sağlanmasını olanaklı kılmaktadır. Nesnenin gözlemciyle ilişkisi ise yapı bileşeni ile ifade edilmiştir. Algısal deneyimin mimari mekân okumalarını nasıl etkilediği, sorusunun odak noktasını oluşturan nesne, yapı olarak ayrıştırılan bileşenin kendisidir. Anlam ise mekânsal algıyı kuran uygulamayı ve duyuşsal anlamı ifade etmektedir. Kimlik, yapı ve anlam bileşenleri bir bütündür. Bu nedenle mekânlar algılanmaya başlanıldığında, yapının fiziksel özellikleri, ifade ettiği duyuşsal anlam ve yapıyı tanımlı hale getiren kimliği ile birlikte, algılayıcının zihninde bir bütün olarak çalışmaktadır (Asar, 2013).

1.2.6. Sadelik (Basitlik)

Algı organizasyonu hakkında yapılan Gestalt varsayımlardan biri, basitlik yasasıdır. Buna göre algı, uyarının olası en basit yorumuna karşılık vermektedir. Saf ve yalın biçimler daha kolay algılanmakta, kolay algılanan nesne ise akılda kalıcı ve güzel olarak tanımlanmaktadır. Birincil geometrik şekiller, dengeli, oranlı, ölçülü ve estetik olarak değerlendirilmektedir (Zöngür, 2008). Bu etkenlerin yeterlilik seviyesindeki artış, mekânın tercih edilebilirliğini ve mekânın algısını da arttırmaktadır (Çakıcı ve Çelem, 2009).

1.2.7. Algılanabilirlik

Herhangi bir algılayıcıda güçlü bir algı yaratma olasılığı taşıyan mimarlık nesnesinin niteliği algılanabilirliğin tanımını oluşturabilir. Algıyı geliştirmek ve dolayısıyla algılanabilirliği artırmak, algılayıcı ve algılanan arasında çift yönlü bir süreç olduğu için, algılayıcının 'farkındalık' halinin güçlendirilmesiyle sağlanabilir. Çünkü farkındalık, algının gerçekleşebilmesi için önemli bir adımdır (Asar 2013).

1.3. TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ

Tasarım düşünölen biçimin, işlevin tarif ettiğine uygun olacak şekilde düzenlenmesidir. Tasarım öğeleri görsel kurguyu var eden parçaların her birini tanımlarken, tasarım ilkeleri bu öğelerin fonksiyonel ve estetik anlamda ne şekilde bir araya geldiğini gösteren kurallar dizisi olarak adlandırılmaktadır (Şen, 2011).

İyi bir tasarım ürünü meydana geldiğinde, o tasarım ürünü içerisinde mutlak surette ilke ve öğeler yer almaktadır. Yoksa ortaya çıkan ürün yalın, kullanışsız ve estetikten uzaktır. Başka bir ifade ile tasarım ilke ve öğeleri dikkate alınmadan oluşturulan alanlar kullanıcılar ile barışık olmayan, estetik açıdan yetersiz ve beğenilmeyen çalışmalar olmaktan öteye gidememektedir (Yeşil ve Yılmaz, 2007).

1.3.1. Tasarım Öğeleri

Tasarım öğeleri, insanların bir alanı görüntülerken gördükleri ve karşılık verdikleri görsel niteliklerdir (Hansen, 2010). Tasarım öğeleri, mekânsal kompozisyonda bir düzen oluşturabilmek için, bir takım ilkeler doğrultusunda bir araya gelirler. Bu düzen, bütünü oluşturan her bir parçanın birbiri ile etkileşim halinde olup mekânsal kompozisyon içinde estetik, fonksiyonel ve anlamsal olarak bir araya gelmeleri durumunu anlatmaktadır (Özkan, 2007).

1.3.1.1. Çizgi

Çizgi; bir noktanın bir başlangıç noktasından bir bitiş noktasına kadar izlediği yolun oluşturduğu görsel etkidir. Çizgi ögesi her ne kadar somut bir kavram gibi gözükse de aslında soyut bir ögedir. Çizgiden anlanan çoğu zaman bir çizgisellik etkisidir (Özsoy ve Ayaydın, 2016).

Çizginin farklı yön ve biçimde, farklı ölçü ve aralıkta oluşu değişik etkiler oluşturmaktadır. Örneğin; aynı yönde kalınlığı azalan veya artan çizgiler derinlik etkisi uyandırırken, düz ve yatay bir çizgi kuvvet, düzlük, sükûneti, düşey çizgiler ise kesinlik ve kararlılığı anlatmaktadır. Ayrıca düz, kalın ve koyu çizgiler; dikkat çekicilik ve çarpıcılığı, zikzak çizgiler; seri hareket ve heyecan hissini uyandırırken diyagonal olarak kullanılan çizgiler yönsel itme gücünün, düşey ve yatay yöne doğru hareketi olarak değerlendirilebilirler. Ritmik çizgiler ise, gözü oyalamakta ve düzenleme genelinde uyum sağlamaktadır (Çetinkaya, 2011).

1.3.1.2. Doku

Tasarım bir anlamda yüzeylerin görsel olarak işlenmesidir. Her tasarımda öncelikle yüzeyler değerlendirilir. Yüzey tüm görsel öğelerin bir araya gelerek tasarımın oluşturulduğu mekândır. Bu yüzeylerin görsel olarak anlam kazanması doku sayesinde olmaktadır (Özsoy ve Ayaydın, 2016).

Doku düzlemlerin 3 boyutlu yapısından kaynaklanan yüzey özellikleridir. Yüzeylerin

değişken; düz olma ya da pürüzlü olma düzeyini belirtmek için kullanılmaktadır. Dokular meydana geldikleri kaynaklara göre; doğal dokular ve yapay dokular olmak üzere iki gruba ayrılırlar (Özkan, 2008). Doğal doku; Bir nesnenin, üzerine dokunularak hissedilen ya da gözle algılanan yapısıdır (Çetinbaş, 2012). Herhangi bir cismin resmi yapılırken yüzeyinin pürüzlülük derecesi tarama ve noktalamalar ile belirtilir ki kağıt üzerine resmedilen bu dokular yapay dokulardır (Palmer, 1972).

Mekanın algılanmasında malzeme dokusunun sıklık seyreklik, ışık-ışsıksızlık, doluluk-hafiflik, sıcaklık-soğukluk, hareket-sükûnet, yapaylık- doğallık ifadeleri, dokuyu bir yüzey kalitesi olmaktan çıkarıp, uzaklık ve yakınlık etkilerini güçlendirerek mekânı yeniden boyutlandırmaktadır (Gezer, 2014). Belli bir yönde grenleri olan çizgisel bir doku yüzeyin boyutlarını vurgulayabilmektedir. Kalın dokulu yüzeyler ise yüzeyi daha yakın göstermekte ve daha ince olarak algılatarak görsel ağırlığını arttırmaktadır (Çetinbaş, 2012).

1.3.1.3. *Renk*

Renk insan tarafından gözlemlendiğinde aynı dalga boyundaki ışık parçalarının birbirlerinden ayırt edilmesini sağlayan özellik olarak tanımlanmaktadır (Manav, 2011).

Akdoğan (1982)'ye göre peyzaj tasarımında renk ögesine bitki materyali açısından bakıldığında söz konusu ilkeler şunlar olmaktadır:

Sıcak ve kurak bölgelerde koyu yeşil yapraklı bitkiler kullanılarak serin ve nemli bir etki, nemli ve serin bölgelerde de açık yeşil yapraklı bitkiler kullanılarak kullanıcılar üzerinde olumlu bir etki yaratılmaktadır (Altınçekiç, 2000).

Renk ögesi mekânda birlik ve çeşitlilik oluşturmaktadır. Aynı ya da benzer renklerin kullanımı mekânda birliği, farklı farklı renklerin kullanımı da çeşitlilik hissini doğurmaktadır (Aytem, 2005).

1.3.1.4. *Biçim*

Biçim; bir eserin biçimsel yapısını tutarlı bir imgeyi üretmek için bir kompozisyonun elemanlarını ve parçalarını koordine etme ve düzenleme tarzı olarak kullanılmaktadır (Zöngür, 2008).

Mekânın algısı mekândaki nesnelere, nesnelere biçimleriyle, biçimler ise kişi gözlemiyle anlamlandırılmaktadır. Biçim, çevreye bakıldığında onu tanımlamaktadır. Nesnelere, biçimleri ve içinde buldukları çevre arasında kurulan ilişkiyle algılanmaktadır (Hasgöl, 2011).

Biçimlerin iç mekânlara kazandırdıkları bir değer ve nitelik vardır. Bu değerler mekânda konfor, sıcaklık, samimiyet, hareket gibi birbirinden farklı etkiler oluşturabilmektedir. Örneğin; Kavisli ve aynı zamanda yumuşak geçişli biçimlerin bulunduğu mekânlar rahatlık, konfor hissi uyandırmaktadır (Aslan, Aslan ve Atik, 2015).

1.3.1.5. Ölçü

Ölçü; Görsel objelerin birbiriyle olan ilişkilerinin büyüklükleri arasındaki farklılıkları kapsamaktadır (Ürüşan, 2010). Yazgan ve ark. (2003) çalışmasında, bir bitkinin yatay ve dikey yönde kazandığı hacmin onun ölçüsünü meydana getirdiğini belirtmiştir (Baturlar, 2011).

İç mekânda kullanılacak tüm otsu ve odunsu bitkilerin çok geniş bir yelpaze içinde ölçü özellikleri vardır. Bu nedenle mekânın büyük-küçük, dar-geniş, alçak-yüksek olma özelliklerine göre uygun ölçülere sahip bitki kullanılmalıdır. Örneğin, çok geniş bir mekânda küçük boyutlarda bir bitki kullanımı ile mekân olduğundan çok geniş hissedilebilirken, çok dar mekânlarda uzun boylu, geniş taçlı bitki kullanımı ile mekan daha dar algılanabilir ve sirkülasyonda, hareket kısıtlılığı gibi mekânda işlevi olumsuz yönde etkileyecek bir durum söz konusu olabilir (Baturlar, 2011).

1.3.2. TASARIM İLKELERİ

Tasarım ilkeleri, tasarımcıları görsel olarak hoş bir manzaraya sahip öğelerin düzenlenmesinde yönlendirir. Tasarım ilkeleri kendi içinde denge, tekrar, vurgu, harmoni, ritim-hareket, hiyerarşi, kitle-boşluk, çeşitlilik ve bütünlük gibi ilkelere ayrılmıştır. İlkelerin hepsi birbirleriyle ilgilidir ve bir ilkeyi uygulamak diğerlerine yardımcı olmaktadır (Hansen, 2010).

1.3.2.1. Denge

Denge, kompozisyonu oluşturan parçalar arasındaki genel bir eşitliktir. Dengenin görevi birbirleriyle az ya da çok yarışan güçleri eşitlemektir. Bu yüzden güven, sağlamlık ve rahatlık hissinin ifadesidir (Çetinkaya, 2011).

Üç tür denge bulunmaktadır. Bunlar; simetrik, radyal ve asimetric dengedir.

Simetrik denge; eşdeğer elemanların biçim, ölçü ve göreceli kavramlarına göre, ortak çizgi veya aksa göre yerleşmesidir. Bu aynı zamanda aksiyal veya tek yönlü simetridir (Özkan, 2007). Bu denge kompozisyondaki elemanların birbiriyle ve kompozisyondaki konumuna bağlı olmak şartıyla dikkatin merkezdeki alanın veya aksın belirleyicilerine toplanmasını

sağlamaktadır (Ertek, 1994).

Radyal dengede ise elemanlar merkezi bir nokta baz alınarak yerleştirilmektedir. Ortadaki alan odak seçilir ve merkezi bu nokta kabul edilen bir oluşturulur. Bütün elemanlar bu merkeze yönelir (Çetinkaya, 2011).

Asimetrik denge; tasarımda farklı görsel ağırlıktaki öğelerin serbest tarzda yerleştirilmesiyle oluşmaktadır. Asimetrik denge, tasarımda ilgi çekiciliği, hareketliliği ve dinamizmi arttırmaktadır (Megep, 2007).

Lauer (2002)'ye göre kristalografik (homojen) denge; tasarlanan tüm elemanlar tasarım bütünü içinde, bir merkez veya eksen düşünülmeden homojen bir kompozisyon oluşturacak şekilde konumlandırılmaktadır (Çetinkaya, 2011).

1.3.2.2. *Tekrar*

Güngör (1972); cisim ya da biçimlerin ölçü, biçim, renk, değer ve dokularının tam anlamıyla aynı olması, buna karşılık, aralık ya da yönlerinin değişik şekilde kullanılması halini tekrar olarak tanımlamaktadır (Özkan, 2008).

Düzenlemede yer alan objelerin ölçü, biçim, renk, doku, aralık ve yön gibi özelliklerinin tümüyle aynı olarak tekrarlanması ile “tam tekrar”, bu özellikler arasında küçük farklılıkların bulunması ile “değişken tekrar” ortaya çıkmaktadır (Baturlar, 2011). Tam tekrar değişken tekrara göre, elemanlar arasında değişiklik, kontrastlık veya zıtlık olmadığından tasarım monoton ve sıkıcı gözükmektedir (Ustaömeroğlu, 1998).

1.3.2.3. *Vurgu*

Renk, form, doku kontrastları ve çizgi ile sağlanabilen vurgu; mekân içinde dikkatleri bir alana veya bir objeye çekebilmek için kullanılan bir tasarım bileşenidir (Sarı ve Karaşah, 2018). Vurgu aynı zamanda boyut, biçim, ölçü ve yerleştirme ile de oluşturulabilmektedir (Hansen, 2010).

Dikkat çeken baskın özellikler odak noktaları olarak adlandırılmakta, odak noktaları, belirli bir yere dikkat çekmek ve dolaşımı yönlendirmek için kullanılmaktadır. Vurgulanan eleman ilgiyi ilk çekmesi istenen eleman olmakla birlikte gözlemcinin bakmaya devam etmesini teşvik etmektedir. (Dinçer, 2011).

1.3.2.4. *Harmoni (Uyum)-Zıtlık*

Tasarım sürecinde eski çağlardan beri sanatçılar evrendeki karmaşanın içinde bulunduğu bütünsel uyumu eserlerine yansıtmaya çalışmışlardır (Karaağaç, 2006). Harmoni; Bir kompozisyondaki parçaların birleşimindeki veya kendi aralarındaki estetik tatmin sağlayan anlaşma veya etkileşim olarak tanımlanmaktadır (Özsoy ve Ayaydın, 2015).

Bütünü oluşturan farklı elemanlar birbirleri ile uyum içinde değilse, tasarımın her bir elemanı birbirinden ve tasarımdan kopuk, ilişkisiz görünür, bunun sonucu olarak da bütünlükten uzak bir tasarımla karşılaşılır (Çetinkaya, 2011). Tasarımda uyum; fiziksel uygunluk, fonksiyonel uygunluk ve düşünce ve üslup uygunluğu olmak üzere üç farklı kategoride ele alınabilir;

Fiziksel uygunluk; Tasarımı oluşturan öğelerin ölçü, biçim, değer, doku, yön ve aralıkları bakımından birbirlerine benzemesi ile oluşur (Megep, 2007).

Fonksiyonel uygunluk; Biçimlerin, ölçülerin vb. birbirine benzemesi gerekmez. Birbirlerinden çok farklı oldukları halde aralarında kullanım benzerliği ya da beraberliği bulunan nesnelere fonksiyonel uygunluğa sahiptir (Ustaömeroğlu, 1998).

Harmoni etkisi ne kadar güçlü ise kullanıcının hafızasında o kadar uzun süre kalan bir etki yaratmaktadır. Mekan kullanıcısı tasarımı daha uzun süre izlemekte ve olumlu bir izlenimle ayrılmaktadır (Özsoy ve Ayaydın, 2016).

Zıtlık; iki bütün arasında boyut, nitelik vs. bakımından paylaşılan bir yönün bulunmaması durumudur (Dinçer, 2008).

Zıtlık yoksa hareket, varlık ve süreç yoktur. Tasarım açısından önemli görülen her eserde çok iyi çözümlenmiş kontrast bir denge vardır. Bir tasarımın değerlendirilmesinde karşıtlıklar daima ön plandadır. Bunun nedeni; görsel anlamda en önemli belirleyici özellik zıtlık kavramıdır. Bu karşıtlığın boyutu bireye göre değişmekle birlikte bazılarında şiddetli, bazılarında yumuşak olabilir (Zöngür, 2008).

1.3.2.5. *Ritim-Hareket*

Benzer elemanların düzenli veya benzer aralıklar bırakılarak yerleştirilmesi ritmi üretmektedir (Baturlar, 2011). Ritim; gözün tasarımdaki önemli parçaları yakalamasını, tasarımın mesajının kolaylıkla algılanmasını sağlamaktadır (Şen, 2011).

Tasarımda ritim sıralı ritim ve ilerleyen ritim olmak üzere 2 başlıkta ele alınabilir.

Sıralı Ritim: Bu tür ritim, aynı elemanların düzenli sıralarla tekrar etmesiyle oluşan biçimlerin arka arkaya gelişidir. Tasarımda bu durum sıralı ritim şeklinde ifade edilir ve biçim devamlı, düzenli sıralar oluşturularak tekrar edilir. Sıra tamamlanmadığı takdirde ritim kuvvetini yitirir, belirsiz hale gelir (Dinçer, 2011).

İlerleyen Ritim: Ritmi oluşturan, şeklin tekrarında düzenli bir usül bulunmaktadır. Bu düzen ardışık, matematiksel bir dizi biçimi olarak hissedilir. Bu ritim çeşitli elemanların renk, doku, değer gibi özelliklerinde, şekillerin ölçülerinin değişiminde ilerleyen bir değişimle gerçekleştirilir (Dinçer, 2011).

Ritim düzenlenmiş hareket varyasyonları ile görsel algı sürecini arttırarak iç mekân kullanıcısının iletişimden kopmamasını sağlar. Bu nedenle estetik etki daha derinlere ulaşır. Bunun yanı sıra ritim izleyicinin duygularını yönlendirebilir. Ancak çok yönlü, şaşırtıcı ve yorucu ritimler duygularımıza ters düşmektedir (Özsoy ve Ayaydın, 2016).

1.3.2.6. *Hiyerarşi*

Tasarımda hiyerarşi; biçim, ölçü, yön, aralık, ton, renk gibi öğelerin, iki karşıt ucun, birinden diğerine doğru kademeli geçişini sağlayan düzenlemedir (Bell, 2004). Örneğin; biçimlerin, büyükten küçüğe veya küçükten büyüğe sıralanması, aralıkların genişten dara veya dardan geniş geçişlerle düzenlenmesi, renklerin açıktan koyuya veya koyudan açığa doğru dizilmesi kolay beğenilen düzenli bir uyum oluşturur (Yıldız, 2014).

Tasarımda eksensel hiyerarşi, merkezselsel hiyerarşi ve çevresel hiyerarşi olmak üzere üç türlü hiyerarşi vardır. Eksensel Hiyerarşi; Eğri, düz ya da zikzak biçimler bir eksen üzerinde dizilirse ya da aralarında eksen meydana getirirlerse, bu tür korama eksensel hiyerarşi denir. Merkezselsel Hiyerarşi; Biçimler birleştiklerinde bir merkez meydana getiriyorlarsa, merkezselsel hiyerarşiyi oluştururlar. Diziliş merkezden çevreye ya da çevreden merkeze doğru büyüyebilir. Çevresel Hiyerarşide ise; Eğer biçimler bir çevre üzerinde kademelenirse, bu tür korama çevresel hiyerarşi denir (Yardımcı ve Ertürk, 2012).

Tasarımlarda, bu üç koram ayrı ayrı ya da bir arada kullanılabilir. Hiyerarşi de oluşan kademelenme göze hoş geldiği ve çabuk kavranabildiği için kesin kararlı görüntü verirken, zihni zorlamaz ve kolay algılanır (Ustaömeroğlu, 1998).

1.3.2.7. *Kitle-Boşluk*

Bir peyzaj mekânı, kitle boşluk arasındaki yoğunluk orantısından doğan bir bileşimdir. Kitle ile boşluk birbirine zıt kavramlardır. Örneğin; doğal bir kaya kitlesi veya içine

giremeyecek kadar yoğun ağaç kitlesi boşluğu olmayan sadece kitlesel mekân elemanıdır. Üzerinde tek bir ağaç bulunmayan bir alan veya sadece çimle kaplı bir alan ise kitlenin tam karşıtı olan bir boşluk etkisi uyandırır (Anonim, 2019m).

Mekânı sınırlayan doluluklar; taşıyıcı, düzenleyici, bölücü, ayırıcı, koruyucu olarak işlevlendirilirken, kullanıcıya güven verir ve alan belirler. Ancak; kimi zaman özgürlüğü kısıtlayıcı bir engel olarak algılanıp sıkıcı ve rahatsız edici olabilirler. Mekân kurgusunda maddenin yer almadığı hacimler olan boşluklar ise alabildiğine özgürlüğün hissedildiği hacimlerken bazen güvensizlik, belirsizlik duygusuna neden olabilirler. Biçimlerin, doluluk ve boşlukların üst üste bindirilmesi ile yaratılan ara mekânlar ise sürprizlerle doludur (Gezer, 2014).

İdeal peyzaj mekânı, kitleden boşluğa doğru hafifleme veya boşluktan kitleye doğru dolgunlaşma ile elde edilmektedir (Anonim, 2019m).

1.3.2.8. *Çeşitlilik*

Değişiklik ve zıtlıkları içeren tasarım ilkesidir. Tasarımdaki çeşitlilik ilkesi, bütünün içerisinde canlı ve zengin bir çeşitliliğin de elde edilebilmesi için tasarımı farklı kılan bir unsur olacaktır. Çeşitlilik, tasarımın farklı durum, form, şekil, farklılık, vurgu, farklı boyut ve oranlarındaki kalite veya durumudur (Anonim, 2019n).

Farklılığın olmadığı durumlarda görüntü sıkıcı, donuk ve ilgi çekici olmayan bir nitelik kazanır. Bu sebeple iyi bir tasarım bütünlük ve farklılığın dengesi ile başarılıdır (Anonim, 2019o).

1.3.2.9. *Bütünlük*

Bütünlük, tasarımdaki elemanlar arasında var olan anlaşma veya uyum sonucu bir arada görünmeleridir (Edirne, 2004).

Mekânın kullanıcısı o mekâna girdiği zaman, ilk olarak hissettikleri o mekânın geneli hakkındaki hisleridir. O mekân içindeki elemanlar tek başlarına bir şey ifade etmezler, bu bütün içinde bir ifadeye sahiptir. Bu nedenle kompozisyon içinde var olan elemanlarla bir bütün oluşturulabiliyor ve bu bütün, kullanıcı tarafından algılanabiliyorsa tasarım bir anlam ifade etmeye başlar. Bir bütünün anlam ifade edebilmesini sağlayan ise, bütünü meydana getiren her bir parçanın bir araya geliş biçimindeki disiplindir (Çetinkaya, 2011).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışmanın materyalini, 8 farklı kamusal iç mekana ait 16 adet fotoğraf, çalışmaya katılan denekler, fotoğrafların gösterildiği denekler tarafından doldurulan, Likert ölçeğine göre değerlendirilen anket uygulaması Microsoft Office programı, fotoğrafların çekildiği fotoğraf makinesi, fotoğrafların ankete hazır hale getirildiği Adobe Photoshop CS6 programı, anket verilerinin analizinin yapıldığı IBM SPSS Statistics 25, makaleler, kongre ve sempozyum bildirimleri, yerli ve yabancı tezler oluşturmaktadır. Anket sonuçlarını değerlendirmek amacıyla seçilen One way Anova (Tek faktörlü Varyans Analizi) ve Pearson Korelasyon Analizi ise yöntem olarak kullanılmıştır.

2.1. MATERYAL

Fotoğraf ve diaların çevre tercihi ve algısı çalışmalarında kullanılabilirliği konusunda çok sayıda çalışma gerçekleştirilmiş (Dunn 1976, Nassauer 1983, Hull and Stewart 1992, Palmer and Hoffman 2001) ve sonuç olarak peyzajları temsilen görsel değerlendirme çalışmalarında kullanılabilirliklerinin uygun olduğu belirtilmiştir (Çakıcı, 2007).

Yapılan değerlendirmeler sonucunda 8 farklı kamusal iç mekana ait olan fotoğraflar 3 Peyzaj Mimarı tarafından incelenmiş, çalışma konusuna uygun olarak ankette kullanılacak 16 adet fotoğraf seçilmiştir. Seçilen fotoğrafların her biri tasarım ilke ve öğelerinin tümünü ve farklı türlerde kokedama içerisinde bulunduracak şekilde Adobe Photoshop CS6 programında oluşturulmuştur. Her alana ait 2 fotoğraf seçilmesiyle alanların farklı açılardan görülerek algılanabilirliğin artırılması amaçlanmıştır.

Ana materyal olan anket çalışmasının içeriği, hazırlanışı ve uygulanışı ile ilgili hususlar Bölüm 2.2.'de detaylı olarak verilmiştir. Araştırmanın diğer önemli materyali ise anket uygulanan deneklerdir. Mimarlık, Ziraat, Orman ve Güzel sanatlar fakültelerinde eğitim görmekte olan peyzaj mimarlığı öğrencilerinden oluşan denekler dört gruba ayrılmıştır. Bunun nedeni yöntem bölümünde açıklanmıştır.

Kokedama ve tasarımda kullanımları, tasarım öğeleri ve ilkeleri, mekan algısı ile ilgili yerli

ve yabancı tezler, makaleler, kongre ve sempozyum bildirileri, anket verilerinin analizinin yapıldığı IBM SPSS Statistics 25 de çalışmanın diğer önemli materyalleridir.

2.2. YÖNTEM

Anket çalışması 2 aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada, farklı tasarım öge ve ilkelerini barındıran ve farklı kullanım şekillerine sahip kokedamalardan derlenen kolajdan oluşan bir anket çalışması yapılmıştır. Bu bağlamda tabloda verilen tasarım öge ve ilkelerinin hangilerinin bu çalışma için kullanılması gerektiği alanında uzman kişilere sorulmuştur (EK-1). İkinci aşamada ise belirlenen öge ve ilkelerin etkisinin ölçülmesi amacıyla kapsamlı bir anket çalışması daha yapılmıştır.

Çalışmanın giriş kısmında da belirtildiği gibi iç mekânda kokedamaların mekânsal algıya katkısı ve tasarım ilke ve öğelerine göre değerlendirilmesi çalışmanın başlangıç noktasıdır. Bu bağlamda çalışmaya dair literatür taraması sırasında görsel kalite değerlendirmesiyle ilgili ülkemizde ve yurtdışında bulunan alanlara ait fotoğrafların olduğu kullanıcılar tarafından cevaplandırılan anketler doğrultusunda bir sonuca varıldığı görülmüştür. Ancak; Tunalı (1989) çalışmasında, estetiksel değerlerde belirleyici olan unsurların değişkenliklerinin sadece farklı kültürlerde değil aynı kültür çevresinde bile kendini gösterdiğini ve bu farklılığın en büyük sebebinin eğitim olduğuna değinmiştir (Döner, 2015). Bu kapsamda bu çalışmada, çalışma evreninin “temel tasarım eğitimi almış peyzaj mimarlığı öğrencilerinden oluşmasına karar verilmiş, peyzaj mimarlığı bölümünün içinde bulunduğu 9 farklı fakülte (Mimarlık Fak., Mimarlık ve Tasarım Fak., Mühendislik ve Mimarlık Fak., Güzel Sanatlar Fak., Güzel Sanatlar-Tasarım-Mimarlık Fak., Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak., Orman Fak., Ziraat Fak., Doğa Bilimleri Fak.), 4 grup (Mimarlık Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Orman Fakülteleri, Ziraat Fakülteleri) altında toplanmıştır. Bu yöntem ile farklı fakültelerde eğitim görmekte olan tasarımcı adaylarının görüşlerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Her bir grup için bir üniversite seçilmiş ve seçilen her bir üniversitede eğitimi 1. sınıfta verilen temel tasarım dersinden başarılı olmuş 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri değerlendirmeye alınmıştır. Buna göre yaklaşık 40 kişilik olan her bir sınıf, 4 grup için toplamda 480 kişi olmaktadır.

$$n = \frac{Z^2 \cdot N \cdot P \cdot Q}{N \cdot D^2 + Z^2 \cdot P \cdot Q}$$

n : Örneklem büyüklüğü,

Z^2 : Güven katsayısı,

P : Ölçmek istenilen özelliğin evrende bulunma ihtimali,

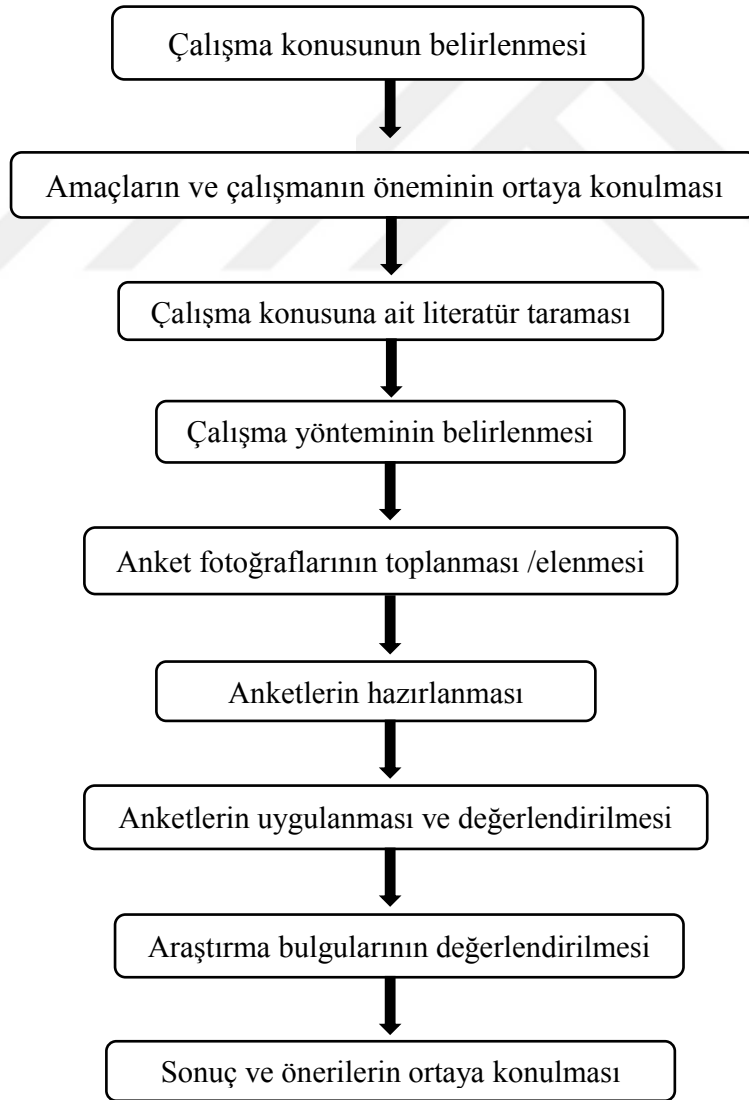
N : Evrendeki birey sayısı,

Q : Ölçmek istenilen özelliğin evrende bulunmama ihtimali,

D : Kabul edilen örnekleme hatası (Dorman, LaPorte, Stone ve Trucco, 1990).

Formülden yararlanılarak yapılan hesaplamalar sonucunda bir üst paragrafta belirtilen 4 gruptan her birini temsil edecek bir üniversite düşünüldüğünde evren büyüklüğünün 480 olduğu bu araştırmada, %95 güvenle örneklem (n) 214 kişi olarak hesaplanmıştır.

Çalışmaya ait yöntem akış şeması Şekil 2.1'de verilmiştir.

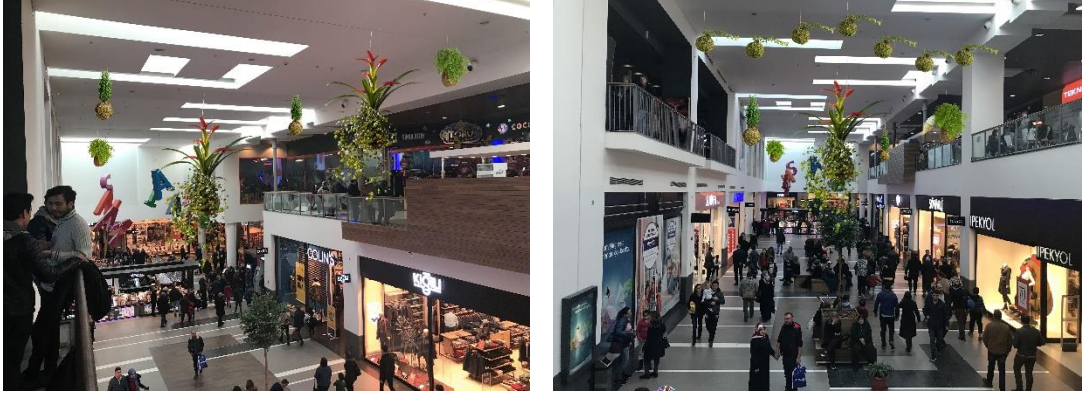
Şekil 2.1. Yöntem akış şeması

Kaplan (1998) ve Berylne (1974)'nin çevre tercihleri ile ilgili yaptıkları çalışmalardan faydalanılmıştır. Kaplan (1998) ve Berylne (1974) çevre tercihleri ile ilgili etkenleri aşağıdaki gibi ele almışlardır;

- Okunaklılık
- Tutarlılık (Uygunluk)
- Gizemlilik
- Karmaşıklık
- Uyumsuzluk
- Şaşırtıcılık
- Yenilik

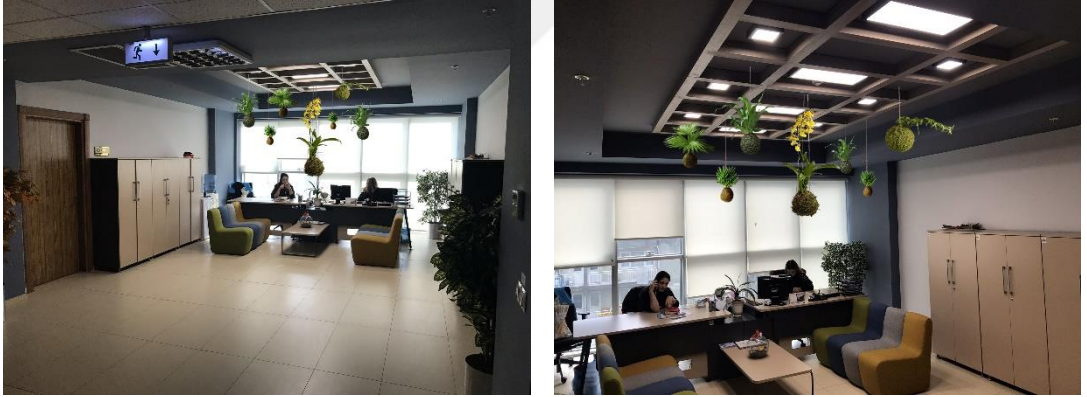
Bu araştırmada ise amaç ve kapsam doğrultusunda bu kriterler Bölüm 2.2.1.'de verildiği üzere değiştirilmiş ve çalışma amacına uygun kriterlerle eklemeler yapılmıştır.

Seçilmiş 8 kamusal iç mekana ait 16 fotoğrafla ilgili 4 uzman grubun cevaplandığı anketlerin karşılaştırmalı analizini yapabilmek için Çakıcı (2007), Çırak (2006), Dinçer (2011), Elinç (2011)'dekine benzer literatür çalışmalarında kullanılmış Likert anket puanlama yöntemi kullanılmıştır. Bunun yanı sıra anket verilerini değerlendirmek için One way Anova (Tek Faktörlü Varyans Analizi) kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi, normal dağılımlı bir seride üç veya daha fazla bağımsız ortalama arasındaki farkın anlamlılığının hesaplanmasında kullanılmaktadır (Anonim, 2019ö). Bu bağlamda, mekan algısı ile tasarım öge ve ilkelerinin değerlendirilmesinde farklı fakültelerde eğitim görmekte olan peyzaj mimarlığı öğrencileri arasında farklılıkları ölçmek amaçlanmıştır. Ayrıca, Mekan algısı kriterleri ile tasarım öge ve ilkelerinin her biri ile mekanlar ve kriterler arasındaki ilişki ve ilişkinin şiddetini tespit etmek amacıyla Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Korelasyon Analizi; iki veya daha fazla değişken arasında bir ilişkinin olup olmadığını eğer ilişki varsa bu ilişkinin şiddetini ortaya koyan istatistiksel analizdir (Anonim, 2019p). Çalışmanın ana materyalini oluşturan kamusal iç mekanlara ait fotoğraflar aşağıda verilmiştir.

Şekil 2.2. 1 numaralı kamusal alan.

1 numaralı fotoğraf Avm'den alınmıştır. Alışveriş merkezi kullanıcıları, sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için bazı mekanlara ve psikolojik olarak rahatlayabilmek için de doğal bir iç peyzaja ihtiyaç duymaktadır (Bozkurt ve Ulus, 2014). Mekan, yükseklik: 10m, en: 12m ve derinlik: 30m ölçülerinden oluşmaktadır. Fotoğrafta kullanılan farklı doku, ölçü, form ve renkteki kokedamalar ile tüm tasarım öge ve ilkelerini barındıran bir düzen oluşturulmuştur.

Şekil 2.3. 2 numaralı kamusal alan.

2 numaralı fotoğraf Belediye'den alınmıştır. Belediye kamusal mekan kullanıcıları stresli bir ruh haline sahiptir (Tekin, 2010). Mekan, yükseklik: 4m, en: 3m ve derinlik: 5m ölçülerinden oluşmaktadır. Fotoğrafta kullanılan farklı doku, ölçü, form ve renkteki kokedamalar ile tüm tasarım öge ve ilkelerini barındıran bir düzen oluşturulmuştur.

Şekil 2.4. 3 numaralı kamusal alan.

3 numaralı fotoğraf Hastane'den alınmıştır. Hastane ortamı kullanıcılar için kafa karıştırıcı, korkutucu ve stresli ortamlardır (Sakıcı ve Var, 2013). Mekan, yükseklik: 4m, en: 4m ve derinlik: 20m ölçülerinden oluşmaktadır. Fotoğrafta kullanılan farklı doku, ölçü, form ve renkteki kokedamalar ile tüm tasarım öge ve ilkelerini barındıran bir düzen oluşturulmuştur.

Şekil 2.5. 4 numaralı kamusal alan.

4 numaralı fotoğraf Eğitim kurumları'ndan alınmıştır. Eğitim kurumu kullanıcıları kısmen stresli bir ruh haline sahiptir (Serinkan, Kaymakçı, Alişan ve Avcık, 2012). Mekan, yükseklik: 3m, en: 3,5m ve derinlik: 16m ölçülerinden oluşmaktadır. Fotoğrafta kullanılan farklı doku, ölçü, form ve renkteki kokedamalar ile tüm tasarım öge ve ilkelerini barındıran bir düzen oluşturulmuştur.

Şekil 2.6. 5 numaralı kamusal alan.

5 numaralı fotoğraf Ptt'den alınmıştır. Ptt kullanıcıları stresli bir ruh haline sahiptir (Gürbüz ve Doğan, 2014). Mekan, yükseklik: 3m, en: 2,5m ve derinlik: 8m ölçülerinden oluşmaktadır. Fotoğrafta kullanılan farklı doku, ölçü, form ve renkteki kokedamalar ile tüm tasarım öge ve ilkelerini barındıran bir düzen oluşturulmuştur.

Şekil 2.7. 6 numaralı kamusal alan.

6 numaralı fotoğraf Adliye'den alınmıştır. Adliye kullanıcıları stresli bir ruh haline sahiptir (Selvi, Erdem ve Kayar, 2014). Mekan, yükseklik: 8m, en: 3,5m ve derinlik: 50m ölçülerinden oluşmaktadır. Fotoğrafta kullanılan farklı doku, ölçü, form ve renkteki kokedamalar ile tüm tasarım öge ve ilkelerini barındıran bir düzen oluşturulmuştur.

Şekil 2.8. 7 numaralı kamusal alan.

7 numaralı fotoğraf Valilik Binası'ndan alınmıştır. Valilik kamusal mekan kullanıcıları stresli bir ruh haline sahiptir (Tekin, 2010). Mekan, yükseklik: 5m, en: 4m ve derinlik: 15m ölçülerinden oluşmaktadır. Fotoğrafta kullanılan farklı doku, ölçü, form ve renkteki kokedamalar ile tüm tasarım öge ve ilkelerini barındıran bir düzen oluşturulmuştur.

Şekil 2.9. 8 numaralı kamusal alan.

8 numaralı fotoğraf TCDD Gar Müdürlüğü'nden alınmıştır. TCDD Gar Müdürlüğü kullanıcıları hoşnutsuz ve stresli bir ruh haline sahiptir (Fındıklı, 2014). Mekan, yükseklik: 13m, en: 8m ve derinlik: 10m ölçülerinden oluşmaktadır. Fotoğrafta kullanılan farklı doku, ölçü, form ve renkteki kokedamalar ile tüm tasarım öge ve ilkelerini barındıran bir düzen oluşturulmuştur.

2.2.1. Anketlerin Hazırlanması

İki aşamadan oluşan anket çalışmasının birinci aşamasında, farklı tasarım öge ve ilkelerini barındıran ve farklı kullanım şekillerine sahip kokedamalardan derlenen kolaj ile anket çalışması yapılmıştır. Bu bağlamda tabloda verilen tasarım öge ve ilkelerinin hangilerinin bu çalışma için kullanılması gerektiği alanında uzman kişilere sorulmuştur. Anket sonuçları tüm tasarım öge ve ilkelerinin kullanılması yönünde olmuştur. İkinci aşamada ise AVM, Belediye, Hastane, Eğitim Kurumları, PTT, Adliye, Valilik ve TCDD Gar Müdürlüğü'nde farklı açılardan fotoğraflar çekilmiş ve algılanabilirliğin en düşük olduğu fotoğraflar elenmiştir. Seçilen fotoğraflar, farklı form, biçim, renk ve dokudaki kokedamalar ile tüm tasarım öge ve ilkelerini içinde barındıracak şekilde Adobe Photoshop CS6 programında düzenlenmiştir. Hazırlanan fotoğraflar ile mekân algısı kriterleri ve birinci aşamada belirlenen tasarım öge, ilkelerinden oluşan anket çalışması 4 farklı gruba yapılmıştır. Bütün gruplara aynı anket uygulanmıştır. Uygulanan anket EK-2'de verilmiştir.

Çalışma kapsamında uygulanan anket üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölüm: Kullanıcı profilinin tespitine ilişkin soruların cevaplandırılması.

İkinci bölüm: Kokedama uygulaması yapılan kamu yapılarının belirlenen tasarım öge ve ilkelerine göre puanlandırılması.

Üçüncü bölüm: Kokedama ve mekân algısı için belirlenen kriterlerin puanlandırılması.

Berylne (1974) ve Kaplan (1998)'in çalışmalarına dayandırılarak oluşturulan üçüncü bölümde Berlyne (1974)'nin belirlediği ancak araştırma kapsamı gereği araştırma sınırları dışında kalan şaşırıcılık ve uyumsuzluk kriterleri çıkarılmıştır. Anketin bu bölümüne, Zöngür (2008), Tarım (2014), Asar (2013)'ün çalışmalarından da faydalanılarak basitlik, yapı ve kimlik kriterleri eklenmiştir.

2.2.2. Anketlerin Uygulanması

Anketler yüz yüze görüşme yoluyla yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme; önceden hazırlanmış soruların belli bir sistematik dâhilinde görüşülene sorulması ve cevaplarının alınmasını öngören sosyal bir etkileşim olarak tanımlanmaktadır (Demir ve Böke, 2017). Anket öncesi tasarımcı adaylarına tez çalışmasının amacı hakkında bilgi verilmiş, yalın ve açık bir dille anketin nasıl uygulanacağı ve fotoğrafların nasıl puanlandırılacağı anlatılmıştır. Ancak, fotoğraflarda kullanılan tasarım öge ve ilkeleriyle

ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Word dokümanı formatındaki anketler, fotoğrafların projeksiyon cihazı yardımıyla gösterilmesiyle uygulanmıştır.

2.2.3. Anketlerin Değerlendirilmesi

Anketlerin değerlendirilmesinde istatistiksel verilerin ortaya konması amacıyla SPSS programı kullanılmıştır. Bu program sayesinde korelasyon analizleri, ortalama çıkarım verilerinin elde edilmesi ve anket değerlendirmelerinin geçerliliği sayısal verilerle ortaya konmuştur.

TASARIM İLKE VE ÖGELERİ	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8
Çizgi	1							
Doku	2							
Renk	3							
Ölçü	4							
B biçim	5							
Denge	6							
Tekrar	7							
Vurgu	8							
Harmoni - Zıtlık	9							
Ritim - Hareket	10							
Hiyerarşi	11							
Kitle - Boşluk	12							
Çeşitlilik	13							
Bütünlük	14							

KOKEDAMA VE MEKÂN ALGISI	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8
Okunabilirlik	1							
Tutarlılık / Uygunluk	2							
Karmaşıklık	3							
Gizemlilik / İlgi U.	4							
Yapı ve Kimlik	5							
Algılanabilirlik	6							
Sadelik / Basitlik	7							

Şekil 2.10. Anket kriterlerinin kodlanması.

Anket formunda bulunan “Kokedama ve Mekan Algısı” ana başlığı altındaki kriterler; M1 (okunabilirlik), M2 (tutarlılık/uygunluk), M3 (karmaşıklık), M4 (gizemlilik/ilgi uyandırma), M5 (yapı ve kimlik), M6 (algılanabilirlik), M7 (sadelik/basitlik) şeklinde “Tasarım İlke ve Öğeleri” ana başlığı altındaki kriterler; T1 (çizgi), T2 (doku), T3 (renk), T4 (ölçü), T5 (biçim), T6 (denge), T7 (tekrar), T8 (vurgu), T9 (harmoni-zıtlık), T10 (ritim-hareket), T11 (hiyerarşi), T12 (kitle boşluk), T13 (çeşitlilik), T14 (bütünlük) şeklinde kodlandırılmıştır.

Puanlandırılan her bir kriter, her fotoğraf için ağırlıklı ortalama puanı ile ifade edilmiştir. Uygulanan anketlerdeki puanlandırmalara ait analiz değerleri Çizelge 2.1’de verilmiştir.

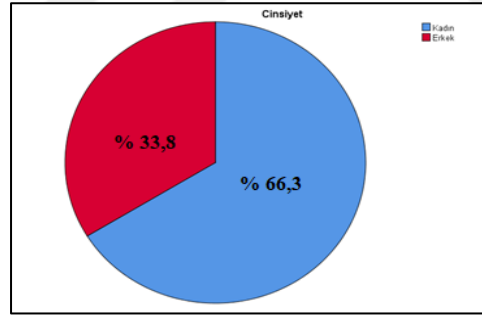
Çizelge 2.1. Anket puanlarının değerlendirilmesi.

Puan	Kriterlerin etki derecesi	Rahatlatıcılık etki derecesi	Davet edicilik etki derecesi
1	Hiç etkili değil	Hiç rahatlatıcı değil	Hiç davet edici değil
2	Etkisiz	Rahatlatıcı değil	Davet edici değil
3	Biraz etkili	Biraz rahatlatıcı	Biraz davet edici
4	Etkili	Rahatlatıcı	Davet edici
5	Çok etkili	Çok rahatlatıcı	Çok davet edici

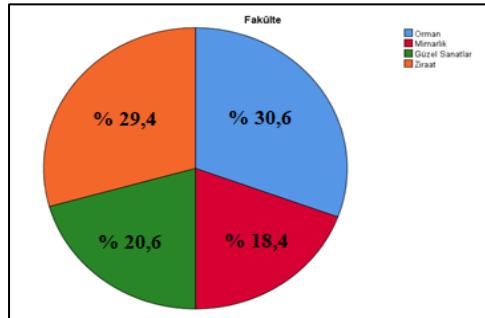
3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. KULLANICI PROFİLİNİN BELİRLENMESİ

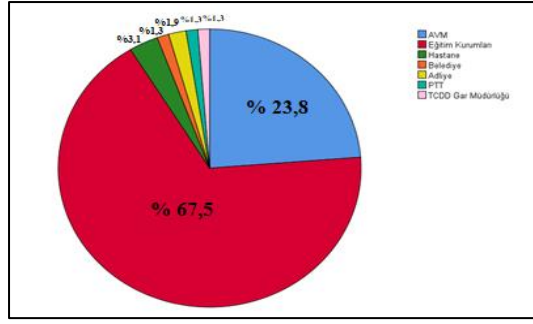
Anket çalışması sonrasında öncelikle kullanıcı profilleri belirlenmiştir. Buna göre, Şekil 3.1’de görüldüğü üzere %66,3’ü kadın ve %33,8’ini erkek katılımcıların oluşturduğu çalışmada en fazla kullanılan kamusal iç mekanın; %71,3 oranındaki haftada birçok kez kullanım sıklığıyla (Şekil 3.4) %67,5 oranında eğitim kurumları olduğu sonucuna varılmıştır (Şekil 3.3). Anket çalışmasının uygulandığı kişi sayısının fakülte bazlı değerlendirilmesine bakıldığında %30,6’sını orman fakültesi, %29,4’ünü ziraat fakültesi, %20,6’sını güzel sanatlar fakültesi ve %18,4’ünü mimarlık fakültesi öğrencilerinin oluşturduğu görülmektedir (Şekil 3.2). Bununla birlikte 8 kamusal iç mekânın aldığı ortalama puanlar, mekân algısı ile tasarım öge ve ilkeleri değerlendirme kriterlerinin aldığı ortalama puanlar ve kamusal iç mekânlar ile kriterler arasındaki ilişki değerlendirilmiştir.

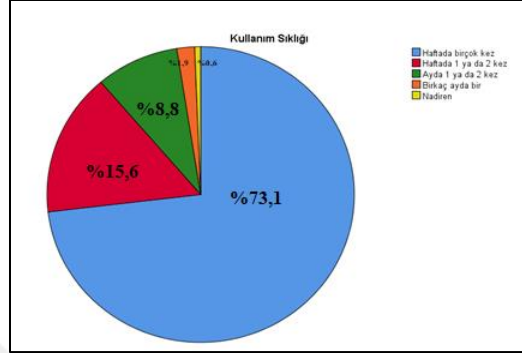
Şekil 3.1. Cinsiyet dağılımı.

Şekil 3.2. Fakülte dağılımı.

Şekil 3.3. Kamu yapıları dağılımı.

Şekil 3.4. Kullanım sıklığı dağılımı.

3.2. MEKAN DEĞERLENDİRMELERİ

Çizelge 3.1’de kokedama ögesi bulunan 8 kamusal alana ait mekan algısı başlığı sonuçlarına göre alanların almış oldukları ortalama, en düşük ve en yüksek puan değerleri ile standart sapma ve standart hata miktarlarını ifade eden tanımlayıcı öge verileri görülmektedir.

Çizelge 3.1. Kokedama ögesi bulunan kamusal alanlara ait mekan algısı ana başlığı için toplam ve ortalama tablosu.

	N	Aritmetik Ort.	Standart Sapma	Standart Hata	En düşük değer	En yüksek değer
Avm	160	3,1098	,66278	,05240	1,00	5,00
Belediye	160	3,2411	,63549	,05024	1,00	5,00
Hastane	160	3,1500	,83864	,06630	1,00	5,00
Eğitim Kurumu	160	3,0286	,79107	,06254	1,00	5,00
Ptt	160	2,8116	,82438	,06517	1,00	5,00
Adliye	160	2,9509	,83991	,06640	1,00	5,00
Valilik	160	2,9313	,75286	,05952	1,00	5,00
TCDD Gar M.	160	3,2107	,89019	,07038	1,00	5,00

Çizelge 3.1'deki ortalama puanlar açısından alanlara bakıldığında en yüksek genel ortalama puanı 3,2411 puan ile Belediye, en düşük genel ortalama puanı ise 2,8116 puan ile PTT'nin aldığı görülmektedir.

Çizelge 3.2'de kokedama ögesi bulunan 8 kamusal alanın “tasarım ilke ve ögeleri” ana başlığı altındaki kriterler açısından almış oldukları ortalama, minimum ve maksimum puan değerleri ile standart sapma ve standart hata miktarlarını ifade eden tanımlayıcı öge verileri görülmektedir.

Çizelge 3.2. Kokedama ögesi bulunan kamusal alanlara ait tasarım öge ve ilkeleri ana başlığı için toplam ve ortalama tablosu.

	N	Aritmetik Ort.	Standart Sapma	Standart Hata	En düşük değer	En yüksek değer
Avm	160	3,1232	,76596	,06055	1,00	5,00
Belediye	160	3,1344	,75352	,05957	1,00	5,00
Hastane	160	3,1420	,84142	,06652	1,00	5,00
Eğitim Kurumu	160	3,0201	,82945	,06557	1,00	5,00
Ptt	160	2,8357	,89382	,07066	1,00	5,00
Adliye	160	2,8817	,84789	,06703	1,00	5,00
Valilik	160	2,1031	,74277	,05872	1,00	5,00
TCDD Gar M.	160	3,2710	,80510	,06365	1,00	5,00

Ortalaması en yüksek olan alan 3,2710 puan ile TCDD Gar Müdürlüğü'dür. Genel ortalaması en düşük olan alan ise, 2,1031 puan ile Valilik olmuştur.

Çizelge 3.3'te kokedama ögesi bulunan 8 kamusal alanın tüm kriterler açısından almış oldukları ortalama, minimum ve maksimum puan değerleri ile standart sapma ve standart hata miktarlarını ifade eden tanımlayıcı öge verileri görülmektedir.

Çizelge 3.3. Kokedama ögesi bulunan kamusal alanlara ait ortalama puan tablosu.

	N	Aritmetik Ort.	Standart Sapma	Standart Hata	En düşük değer	En yüksek değer
Avm	160	3,1165	,66894	,05288	1,00	5,00
Belediye	160	3,1877	,64261	,05080	1,00	5,00
Hastane	160	3,1460	,76573	,06054	1,00	5,00
Eğitim Kurumu	160	3,0243	,76018	,06010	1,00	5,00
Ptt	160	2,8237	,80400	,06356	1,00	5,00
Adliye	160	2,9163	,76332	,06035	1,00	5,00
Valilik	160	3,0422	,68850	,05443	1,00	5,00
TCDD Gar M.	160	3,2408	,78681	,06220	1,00	5,00

Genel ortalaması en yüksek olan alan 3,2408 puan ile TCDD Gar Müdürlüğü'dür. Genel ortalaması en düşük olan alan ise, 2,8237 puan ile Ptt olmuştur.

3.3. MEKAN ALGISI İLE TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ KRİTER DEĞERLENDİRMELERİ

Çizelge 3.4'te mekan algısı değerlendirme kriterlerinin her birinin almış oldukları ortalama, minimum ve maksimum puan değerleri ile standart sapma ve standart hata miktarlarının dağılımı verilmiştir. Buna göre kriterlerin her birinin en az 1 ve en çok 5 puan aldığı görülmektedir.

Çizelge 3.4. Mekan algısı kriterleri ortalama puan tablosu.

Mekan algısı kriterleri	Aritmetik Ortalama	Standart hata	Standart sapma	En düşük değer	En büyük değer
Okunabilirlik	3,2953	,06923	,87567	1,00	5,00
Tutarlılık	3,1570	,06646	,84060	1,00	5,00
Karmaşıklık	2,3836	,06073	,76814	1,00	5,00
Gizemlilik/İlgi uyandırma	2,6531	,06445	,81529	1,00	5,00
Yapı ve Kimlik	3,1937	,06995	,88486	1,00	5,00
Algılanabilirlik	3,4164	,06428	,81309	1,00	5,00
Sadelik-basitlik	3,3242	,06709	,84864	1,00	5,00

Çizelge 3.4’te mekan algısı kriterleri incelendiğinde en yüksek ortalama puanın 3,4164 puan ile ‘algılanabilirlik’ kriterine, en düşük puanın ise 2,3836 puan ile karmaşıklık kriterine ait olduğu görülmektedir.

Çizelge 3.5’te tasarım öge ve ilkeleri değerlendirme kriterlerinin her birinin almış oldukları ortalama, minimum ve maksimum puan değerleri ile standart sapma ve standart hata miktarlarının dağılımı verilmiştir. Buna göre kriterlerin her birinin en az 1 ve en çok 5 puan aldığı görülmektedir.

Çizelge 3.5. Tasarım öge ve ilkeleri kriterleri ortalama puan tablosu.

Tasarım öge ve ilkeleri kriterleri	Aritmetik Ortalama	Standart hata	Standart sapma	En düşük değer	En büyük değer
Çizgi	3,1953	,06892	,87176	1,00	5,00
Doku	3,1211	,06824	,86323	1,00	5,00
Renk	3,0742	,06530	,82599	1,00	5,00
Ölçü	3,1281	,06659	,84232	1,00	5,00
Biçim	3,1555	,06293	,79599	1,00	5,00
Denge	3,1750	,05644	,71391	1,00	5,00
Tekrar	3,2664	,06182	,78196	1,00	5,00
Vurgu	3,0594	,06810	,86135	1,00	5,00
Harmoni zıtlık	2,6617	,06166	,78001	1,00	5,00
Ritim hareket	3,0086	,06087	,76993	1,00	5,00
Hiyerarşi	2,8383	,06869	,86881	1,00	5,00
Kitle boşluk	3,0125	,06560	,82977	1,00	5,00
Çeşitlilik	3,0016	,06661	,84256	1,00	5,00
Bütünlük	3,2133	,07270	,91958	1,00	5,00

Çizelge 3.5’te tasarım öge ve ilkeleri incelendiğinde en yüksek ortalama puanın 3,2664 puan ile ‘tekrar’ kriterine, en düşük puanın ise 2,6617 puan ile ‘harmoni-zıtlık’ kriterine

ait olduğu görülmektedir.

3.4. MEKAN-KRİTER İLİŞKİSİ

Çizelge 3.6’da mekan algısı değerlendirme kriterlerinin her birinin kamusal alanlarla olan ilişki dağılımı (korelasyonu) verilmiştir.

Çizelge 3.6’ya göre, Avm kamusal mekanı tutarlılık, karmaşıklık kriterleri ile, Belediye kamusal mekanı karmaşıklık, gizemlilik/ilgi uyandırma kriterleri ile, Hastane kamusal mekanı tutarlılık, karmaşıklık, gizemlilik/ilgi uyandırma kriterleri ile, Eğitim Kurumları tutarlılık, karmaşıklık, gizemlilik/ilgi uyandırma, yapı ve kimlik, algılanabilirlik, sadelik/basitlik kriterleri ile, Ptt kamusal mekanı okunabilirlik, tutarlılık, gizemlilik/ilgi uyandırma, yapı ve kimlik, algılanabilirlik kriterleri ile, Adliye kamusal mekanı tutarlılık, gizemlilik/ilgi uyandırma, karmaşıklık, yapı ve kimlik, algılanabilirlik kriterleri ile, Valilik kamusal mekanı tutarlılık, gizemlilik/ilgi uyandırma kriterleri ile ve TCDD Gar Müdürlüğü tutarlılık, gizemlilik/ilgi uyandırma kriterleri ile pozitif yönde yüksek şiddetli anlamlı bir ilişki içerisindedir. Bu mekan ve kriterler dışında kalan kriter ve mekanlar arasında ise pozitif yönlü orta şiddetli anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 3.6. Kamu alanları ve mekân algısı kriterleri korelasyon tablosu.

	Okunabilirlik	Tutarlılık	Karmaşıklık	Gizemlilik/ilgi uyandırma	Yapı ve Kimlik	Algılanabilirlik	Sadelik-basitlik
Avm	,624**	,709**	,707**	,685**	,677**	,625**	,588**
Belediye	,594**	,688**	,707**	,708**	,630**	,604**	,687**
Hastane	,625**	,722**	,721**	,727**	,674**	,643**	,606**
Eğitim Kurumu	,665**	,724**	,714**	,730**	,755**	,712**	,712**
Ptt	,723**	,718**	,649**	,753**	,735**	,733**	,649**
Adliye	,670**	,725**	,719**	,767**	,754**	,726**	,675**
Valilik	,620**	,708**	,676**	,721**	,693**	,696**	,619**
TCDD Gar M.	,689**	,733**	,677**	,700**	,674**	,659**	,597**

Çizelge 3.7’de tasarım öge ve ilkeleri değerlendirme kriterlerinin her birinin kamusal mekanlar ile olan ilişki dağılımı (korelasyonu) verilmiştir.

Çizelge 3.7. Kamu alanları ile tasarım öge ve ilkeleri kriterleri korelasyon tablosu.

	Çizgi	Doku	Renk	Ölçü	Biçim	Denge	Tekrar	Vurgu	Harmoni-zıtlık	Ritim Hareket	Hiyerarşi	Kitle boşluk	Çeşitlilik	Bütünlük
1	,624**	,709**	,707**	,685**	,677**	,625**	,588**	,670**	,569**	,605**	,633**	,640**	,710**	,728**
2	,594**	,688**	,707**	,708**	,630**	,604**	,687**	,665**	,505**	,657**	,661**	,669**	,698**	,720**
3	,625**	,722**	,721**	,727**	,674**	,643**	,606**	,650**	,500**	,661**	,653**	,637**	,658**	,699**
4	,665**	,724**	,714**	,730**	,755**	,712**	,712**	,689**	,523**	,650**	,594**	,708**	,739**	,771**
5	,723**	,718**	,649**	,753**	,735**	,733**	,649**	,685**	,646**	,661**	,713**	,688**	,712**	,691**
6	,670**	,725**	,719**	,767**	,754**	,726**	,675**	,675**	,589**	,670**	,695**	,703**	,747**	,745**
7	,620**	,708**	,676**	,721**	,693**	,696**	,619**	,668**	,543**	,577**	,694**	,676**	,738**	,675**
8	,689**	,733**	,677**	,700**	,674**	,659**	,597**	,584**	,504**	,584**	,636**	,629**	,682**	,688**

1:Avm 2:Belediye 3:Hastane 4:Eğitim Kurumları 5:Ptt 6:Adliye 7:Valilik 8:TCDD Gar Müdürlüğü

Avm kamusal mekanı doku, renk, çeşitlilik, bütünlük ile, Belediye kamusal mekanı renk, ölçü, bütünlük ile, Hastane kamusal mekanı doku, renk, ölçü ile, Eğitim kurumları doku, renk, ölçü, biçim, denge, tekrar, kitle boşluk, çeşitlilik, bütünlük ile, Ptt kamusal mekanı çizgi, doku, ölçü, biçim, denge, hiyerarşi, çeşitlilik ile, Adliye kamusal mekanı doku, renk, ölçü, biçim, denge, kitle boşluk, çeşitlilik, bütünlük ile, Valilik kamusal mekanı doku, ölçü, çeşitlilik ile, TCDD Gar Müdürlüğü doku ve ölçü kriterleri ile yüksek oranda pozitif yönlü anlamlı bir ilişki içerisindedir. Bu mekan ve kriterler dışında kalan kriter ve mekanlar arasında ise pozitif yönlü orta şiddetli anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

3.4. MEKAN ALGISI İLE TASARIM ÖGE VE İLKELERİ KRİTERLERİNİN FAKÜLTELER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çizelge 3.8’de fotoğrafları puanlanan alanların, mekan algısı değerlendirme kriterlerine göre her bir kriter açısından almış oldukları ortalama, minimum ve maksimum puan değerleri ile standart sapma ve standart hata miktarlarının farklı fakültelerde okuyan peyzaj mimarlığı öğrencileri arasındaki dağılımı verilmiştir. Buna göre örnek alanların her bir kriter açısından en az 1 ve en çok 5 puan aldığı görülmektedir.

M1 satırında görülen okunabilirlik kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,9167 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,8936 ile ziraat fakültesi öğrencileri vermiştir. M2 satırında görülen tutarlılık-uygunluk kriterine göre en yüksek ortalama puanı 2,6020 ile orman fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,1780 ile güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin verdiği görülmektedir. M3 satırında görülen karmaşıklık kriterine göre en yüksek ortalama puanı 2,6020 ile orman fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,1780 ile güzel sanatlar fakültesi öğrencilerinin verdiği görülmektedir. M4 satırında görülen gizemlilik-ilgi uyandırma kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,2727 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı 2,4597 ile mimarlık fakültesi öğrencileri tarafından vermiştir. M5 satırında görülen yapı ve kimlik kriterine göre en yüksek ortalama puanı 4,0379 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı 2,6755 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından vermiştir. M6 satırında görülen algılanabilirlik kriterine göre en yüksek ortalama puanı 4,0758 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı 2,9229 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından vermiştir. M7 satırında görülen sadelik-basitlik kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,9886 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,8564 ile ziraat fakültesi öğrencileri vermiştir.

Çizelge 3.8’de tüm kriterler açısından incelendiğinde en yüksek ortalama puanın ‘algılanabilirlik’ kriterine güzel sanatlar fakültesi, en düşük puanın ise ‘tutarlılık-uygunluk’ ve karmaşıklık kriterine güzel sanatlar fakültesi öğrencileri tarafından verildiği görülmektedir.

Çizelge 3.8. Mekan algısı kriterlerine göre tanımlayıcı öğeler tablosu.

		N	Ortalama	Standart sapma	Standart hata	95% Güven aralığı		En düşük değer	En yüksek değer
						Alt sınır	Üst sınır		
M1	Orman	49	3,3648	,85041	,12149	3,1205	3,6091	1,00	5,00
	Mimarlık	31	3,1331	,56175	,10089	2,9270	3,3391	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,9167	,83190	,14482	3,6217	4,2116	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,8936	,86248	,12581	2,6404	3,1469	1,00	5,00
	Total	160	3,2953	,87567	,06923	3,1586	3,4320	1,00	5,00
M2	Orman	49	2,6020	,65634	,09376	2,4135	2,7906	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,3185	,63806	,11460	2,0845	2,5526	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	2,1780	1,01408	,17653	1,8185	2,5376	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,3431	,72347	,10553	2,1307	2,5555	1,00	5,00
	Total	160	2,3836	,76814	,06073	2,2637	2,5035	1,00	5,00
M3	Orman	49	2,6020	,65634	,09376	2,4135	2,7906	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,3185	,63806	,11460	2,0845	2,5526	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	2,1780	1,01408	,17653	1,8185	2,5376	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,3431	,72347	,10553	2,1307	2,5555	1,00	5,00
	Total	160	2,3836	,76814	,06073	2,2637	2,5035	1,00	5,00
M4	Orman	49	2,5077	,69476	,09925	2,3081	2,7072	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,4597	,54619	,09810	2,2593	2,6600	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,2727	,74769	,13016	3,0076	3,5378	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,4973	,92867	,13546	2,2247	2,7700	1,00	5,00
	Total	160	2,6531	,81529	,06445	2,5258	2,7804	1,00	5,00
M5	Orman	49	3,2806	,60839	,08691	3,1059	3,4554	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,9435	,57449	,10318	2,7328	3,1543	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	4,0379	,81997	,14274	3,7471	4,3286	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,6755	,89521	,13058	2,4127	2,9384	1,00	5,00
	Total	160	3,1938	,88486	,06995	3,0556	3,3319	1,00	5,00
M6	Orman	49	3,6122	,72270	,10324	3,4047	3,8198	1,00	5,00
	Mimarlık	31	3,1532	,48057	,08631	2,9770	3,3295	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	4,0758	,67744	,11793	3,8355	4,3160	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,9229	,78866	,11504	2,6913	3,1544	1,00	5,00
	Total	160	3,4164	,81309	,06428	3,2895	3,5434	1,00	5,00
M7	Orman	49	3,4311	,77563	,11080	3,2083	3,6539	1,00	5,00
	Mimarlık	31	3,1573	,68691	,12337	2,9053	3,4092	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,9886	,71011	,12361	3,7368	4,2404	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,8564	,79485	,11594	2,6230	3,0898	1,00	5,00
	Total	160	3,3242	,84864	,06709	3,1917	3,4567	1,00	5,00

M1:Okunabilirlik M2:Tutarlılık-uygunluk M3:Karmaşıklık M4:Gizemlilik-İlgi Uyandırma M5:Yapı ve kimlik M6:Algılanabilirlik M7:Sadelik-basitlik

Çizelge 3.9’da ise mekan algısı değerlendirme kriterlerine göre her bir kriter açısından farklı fakültelerde okuyan peyzaj mimarlığı bölümü öğrencilerinin, değerlendirme düzeyi arasındaki farklar görülmektedir. Buna göre, her bir değerlendirme kriteri açısından, farklı

fakültelerde okuyan peyzaj mimarlığı bölümü öğrencilerinin değerlendirme düzeyleri arasındaki farklar anlamlıdır ve istatistiksel olarak açıklanabilmektedir.

Çizelge 3.9. Mekan algısı değerlendirme kriterleri anova tablosu.

		Karelerin toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F değeri	Sig.
M1	Gruplar arasında	21,377	3	7,126	11,056	,000
	Gruplar içinde	100,544	156	,645		
	Toplam	121,921	159			
M2	Gruplar arasında	3,941	3	1,314	2,280	,082
	Gruplar içinde	89,875	156	,576		
	Toplam	93,816	159			
M3	Gruplar arasında	3,941	3	1,314	2,280	,082
	Gruplar içinde	89,875	156	,576		
	Toplam	93,816	159			
M4	Gruplar arasında	16,007	3	5,336	9,281	,000
	Gruplar içinde	89,679	156	,575		
	Toplam	105,686	159			
M5	Gruplar arasında	38,446	3	12,815	23,234	,000
	Gruplar içinde	86,047	156	,552		
	Toplam	124,494	159			
M6	Gruplar arasında	29,821	3	9,940	20,595	,000
	Gruplar içinde	75,295	156	,483		
	Toplam	105,116	159			
M7	Gruplar arasında	26,279	3	8,760	15,488	,000
	Gruplar içinde	88,230	156	,566		
	Toplam	114,509	159			

M1:Okunabilirlik M2:Tutarlılık-uygunluk M3:Karmaşıklık M4:Gizemlilik-İlgi Uyandırma
M5:Yapı ve kimlik M6:Algılanabilirlik M7:Sadelik-basitlik

Çizelge 3.10'da fotoğrafları puanlanan kokedama ögesi bulduran kamusal alanların, tasarım öge ve ilkeleri değerlendirme kriterlerine göre her bir kriter açısından almış oldukları ortalama, minimum ve maksimum puan değerleri ile standart sapma ve standart hata miktarları görülmektedir.

T1 satırında görülen “çizgi” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,6629 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,7793 ile ziraat fakültesi öğrencileri vermiştir. T2 satırında görülen “doku” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,8977 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,7021 ile ziraat fakültesi öğrencilerinin verdiği görülmektedir. T3 satırında görülen “renk” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,8258 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,7713 ile ziraat fakültesi öğrencilerinin verdiği görülmektedir. T4 satırında görülen “ölçü” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,8447 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı 2,7128 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından verilmiştir. T5 satırında görülen “biçim” kriterine göre en

yüksek ortalama puanı 3,7689 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı 2,7713 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından verilmiştir. T6 satırında görülen “denge” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,5985 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı 2,8511 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından verilmiştir. T7 satırında görülen “tekrar” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,8409 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı 2,9435 ile mimarlık fakültesi öğrencileri tarafından verilmiştir. T8 satırında görülen “vurgu” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,8409 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı 2,8508 ile mimarlık fakültesi grubuna aittir. T9 satırında görülen kentsel alanlardaki “harmoni-zıtlık” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 2,9718 ile yine mimarlık fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,4362 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından verildiği görülmektedir. T10 satırında görülen kentsel alanlardaki “ritm-hareket” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,4773 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,7686 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından verildiği görülmektedir. T11 satırında görülen kentsel alanlardaki “hiyerarşi” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,4924 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,5931 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından verildiği görülmektedir. T12 satırında görülen kentsel alanlardaki “kitle boşluk” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,6515 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,7218 ile mimarlık fakültesi öğrencileri tarafından verildiği görülmektedir. T13 satırında görülen kentsel alanlardaki “çeşitlilik” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 3,8295 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,7074 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından verildiği görülmektedir. T14 satırında görülen kentsel alanlardaki “bütünlük” kriterine göre en yüksek ortalama puanı 4,0758 ile güzel sanatlar fakültesi, en az ortalama puanı ise 2,7287 ile ziraat fakültesi öğrencileri tarafından verildiği görülmektedir. Çizelge 3.12 tüm kriterler açısından incelendiğinde en yüksek ortalama puanın “bütünlük” kriterine güzel sanatlar fakültesi, en düşük puanın ise “harmoni-zıtlık” kriterine ziraat fakültesi öğrencileri tarafından verildiği görülmektedir.

Çizelge 3.10. Tasarım öge ve ilkeleri kriterlerine göre tanımlayıcı ögeler tablosu.

		N	Ort. Puan	Standart sapma	Std. Hata	95% Güven aralığı		E. D. Değer	E. Y. Değer
						Alt sınır	Üst sınır		
T1	Orman	49	3,3827	,77661	,11094	3,1596	3,6057	1,00	5,00
	Mimarlık	31	3,0323	,74300	,13345	2,7597	3,3048	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,6629	,81279	,14149	3,3747	3,9511	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,7793	,88818	,12955	2,5185	3,0400	1,00	5,00
	Total	160	3,1953	,87176	,06892	3,0592	3,3314	1,00	5,00
T2	Orman	49	3,1250	,79509	,11358	2,8966	3,3534	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,9234	,57435	,10316	2,7127	3,1341	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,8977	,77211	,13441	3,6240	4,1715	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,7021	,80486	,11740	2,4658	2,9384	1,00	5,00
	Total	160	3,1211	,86323	,06824	2,9863	3,2559	1,00	5,00
T3	Orman	49	3,0153	,64278	,09183	2,8307	3,1999	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,8266	,55121	,09900	2,6244	3,0288	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,8258	,78059	,13588	3,5490	4,1025	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,7713	,87240	,12725	2,5151	3,0274	1,00	5,00
	Total	160	3,0742	,82599	,06530	2,9453	3,2032	1,00	5,00
T4	Orman	49	3,2857	,71032	,10147	3,0817	3,4897	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,7460	,50465	,09064	2,5609	2,9311	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,8447	,72553	,12630	3,5874	4,1020	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,7128	,85096	,12412	2,4629	2,9626	1,00	5,00
	Total	160	3,1281	,84232	,06659	2,9966	3,2596	1,00	5,00
T5	Orman	49	3,3469	,64915	,09274	3,1605	3,5334	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,7823	,55337	,09939	2,5793	2,9852	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,7689	,65708	,11438	3,5359	4,0019	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,7713	,83459	,12174	2,5262	3,0163	1,00	5,00
	Total	160	3,1555	,79599	,06293	3,0312	3,2798	1,00	5,00
T6	Orman	49	3,2832	,64083	,09155	3,0991	3,4672	1,00	5,00
	Mimarlık	31	3,0444	,52989	,09517	2,8500	3,2387	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,5985	,59355	,10332	3,3880	3,8089	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,8511	,80320	,11716	2,6152	3,0869	1,00	5,00
	Total	160	3,1750	,71391	,05644	3,0635	3,2865	1,00	5,00
T7	Orman	49	3,3418	,73632	,10519	3,1303	3,5533	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,9435	,55042	,09886	2,7417	3,1454	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,8409	,62521	,10884	3,6192	4,0626	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,9973	,83140	,12127	2,7532	3,2414	1,00	5,00
	Total	160	3,2664	,78196	,06182	3,1443	3,3885	1,00	5,00
T8	Orman	49	2,8597	,67055	,09579	2,6671	3,0523	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,8508	,48672	,08742	2,6723	3,0293	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,8409	,79811	,13893	3,5579	4,1239	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,8564	,97244	,14184	2,5709	3,1419	1,00	5,00
	Total	160	3,0594	,86135	,06810	2,9249	3,1939	1,00	5,00
T9	Orman	49	2,4796	,64163	,09166	2,2953	2,6639	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,9718	,40788	,07326	2,8222	3,1214	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	2,9621	,84345	,14683	2,6630	3,2612	1,00	5,00

Çizelge 3.10 (devam). Tasarım öge ve ilkeleri kriterlerine göre tanımlayıcı öğeler tablosu.

	Ziraat	47	2,4362	,92367	,13473	2,1650	2,7074	1,00	5,00
	Total	160	2,6617	,78001	,06166	2,5399	2,7835	1,00	5,00
T10	Orman	49	2,9439	,71035	,10148	2,7398	3,1479	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,9758	,55379	,09946	2,7727	3,1789	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,4773	,73385	,12775	3,2171	3,7375	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,7686	,85218	,12430	2,5184	3,0188	1,00	5,00
	Total	160	3,0086	,76993	,06087	2,8884	3,1288	1,00	5,00
T11	Orman	49	2,5969	,77361	,11052	2,3747	2,8191	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,8952	,57291	,10290	2,6850	3,1053	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,4924	,71394	,12428	3,2393	3,7456	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,5931	,99163	,14464	2,3019	2,8842	1,00	5,00
	Total	160	2,8383	,86881	,06869	2,7026	2,9739	1,00	5,00
T12	Orman	49	3,0332	,76239	,10891	2,8142	3,2521	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,7218	,47731	,08573	2,5467	2,8969	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,6515	,67803	,11803	3,4111	3,8919	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,7340	,93564	,13648	2,4593	3,0088	1,00	5,00
	Total	160	3,0125	,82977	,06560	2,8829	3,1421	1,00	5,00
T13	Orman	49	2,8520	,69065	,09866	2,6537	3,0504	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,8024	,34877	,06264	2,6745	2,9303	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	3,8295	,79354	,13814	3,5482	4,1109	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,7074	,89885	,13111	2,4435	2,9714	1,00	5,00
	Total	160	3,0016	,84256	,06661	2,8700	3,1331	1,00	5,00
T14	Orman	49	3,2372	,74138	,10591	3,0243	3,4502	1,00	5,00
	Mimarlık	31	2,9919	,47317	,08498	2,8184	3,1655	1,00	5,00
	Güzel Sanatlar	33	4,0758	,77494	,13490	3,8010	4,3505	1,00	5,00
	Ziraat	47	2,7287	,98918	,14429	2,4383	3,0192	1,00	5,00
	Total	160	3,2133	,91958	,07270	3,0697	3,3569	1,00	5,00

T1:Çizgi T2:Doku T3:Renk T4:Ölçü T5:Biçim T6:Denge T7:Tekrar T8:Vurgu T9:Harmoni-Zıtlık T10:Ritim-Hareket T11:Hiyerarşi T12:Kitle boşluk T13:Çeşitlilik T14:Bütünlük

Çizelge 3.11’de ise “tasarım öge ve ilkeleri” ana başlığı altındaki değerlendirme kriterlerine göre her bir kriter açısından farklı fakültelerde okuyan peyzaj mimarlığı bölümü öğrencilerinin, değerlendirme düzeyi arasındaki farklar görülmektedir.

Çizelge 3.11. Tasarım öge ve ilkeleri değerlendirme kriterleri anova tablosu.

		Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F değeri	Sig.
T1	Gruplar arasında	17,894	3	5,965	9,039	,000
	Gruplar içinde	102,940	156	,660		
	Genel toplam	120,834	159			
T2	Gruplar arasında	29,367	3	9,789	17,136	,000
	Gruplar içinde	89,115	156	,571		
	Genel toplam	118,482	159			
T3	Gruplar arasında	25,023	3	8,341	15,591	,000
	Gruplar içinde	83,455	156	,535		
	Gruplar arasında	108,478	159			
T4	Gruplar içinde	30,798	3	10,266	19,527	,000
	Genel toplam	82,013	156	,526		
	Gruplar arasında	112,811	159			
T5	Gruplar arasında	25,471	3	8,490	17,596	,000
	Gruplar içinde	75,271	156	,483		
	Genel toplam	100,742	159			
T6	Gruplar arasında	11,953	3	3,984	8,997	,000
	Gruplar içinde	69,085	156	,443		
	Genel toplam	81,038	159			
T7	Gruplar arasında	17,805	3	5,935	11,658	,000
	Gruplar içinde	79,418	156	,509		
	Genel toplam	97,223	159			
T8	Gruplar arasında	25,395	3	8,465	14,265	,000
	Gruplar içinde	92,572	156	,593		
	Genel toplam	117,967	159			
T9	Gruplar arasında	9,974	3	3,325	5,978	,001
	Gruplar içinde	86,763	156	,556		
	Gruplar arasında	96,737	159			
T10	Gruplar içinde	10,194	3	3,398	6,306	,000
	Genel toplam	84,060	156	,539		
	Gruplar arasında	94,254	159			
T11	Gruplar arasında	19,901	3	6,634	10,336	,000
	Gruplar içinde	100,118	156	,642		
	Gruplar arasında	120,019	159			
T12	Gruplar içinde	19,761	3	6,587	11,454	,000
	Genel toplam	89,714	156	,575		
	Gruplar arasında	109,475	159			
T13	Gruplar arasında	29,014	3	9,671	17,991	,000
	Gruplar içinde	83,861	156	,538		
	Genel toplam	112,875	159			
T14	Gruplar arasında	37,130	3	12,377	19,838	,000
	Gruplar içinde	97,326	156	,624		
	Genel toplam	134,456	159			

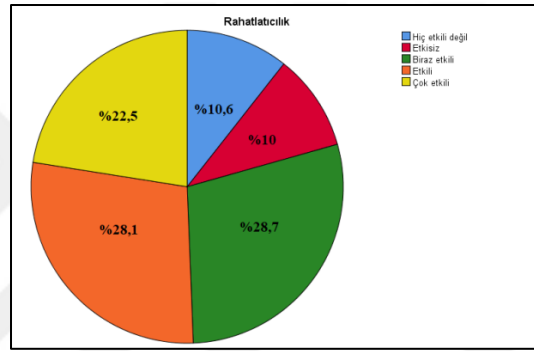
T1:Çizgi T2:Doku T3:Renk T4:Ölçü T5:Biçim T6:Denge T7:Tekrar T8:Vurgu T9:Harmoni-Zıtlık

T10:Ritim-Hareket T11:Hiyerarşi T12:Kitle boşluk T13:Çeşitlilik T14:Bütünlük

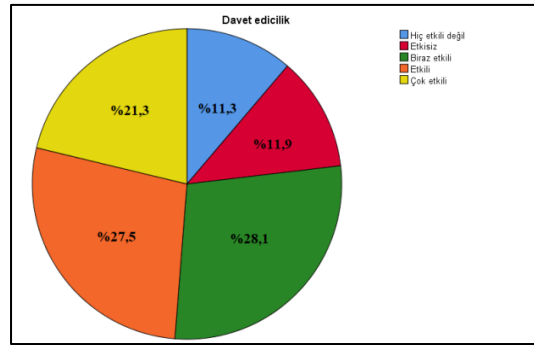
Çizelge 3.11'e göre, her bir değerlendirme kriteri açısından, farklı fakültelerde okuyan peyzaj mimarlığı bölümü öğrencilerinin değerlendirme düzeyleri arasındaki farklar anlamlıdır ve istatistiksel olarak açıklanabilmektedir.

3.4. RAHATLATICILIK VE DAVET EDİCİLİK KRİTERLERİNE GÖRE YAPILAN DEĞERLENDİRMELER

Şekil 3.5'te rahatlatıcılık, Şekil 3.6'da ise davet edicilik değerlendirme kriterlerinin aldıkları puanlara göre yüzdeler dağılımları verilmiştir. Buna göre; tasarımcı adayları kokedama uygulamalarını %79,3 oranında rahatlatıcı ve %76,9 oranında davet edici bulmuştur.

Şekil 3.5. Rahatlatıcılık kriteri yüzdeler dağılımı.

Şekil 3.6. Davet edicilik kriteri yüzdeler dağılımı.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulgulardan hareketle çalışmanın sonuçlarına ve buna ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Çalışmanın amacı Giriş bölümünde de belirtildiği gibi kokedamaların tasarım öge ve ilkelerine göre irdelenmesi, iç mekânda hangi öge ve ilkelerin insanları ne derecede etkilediğinin tespit edilerek; kokedama tasarımlarında mekana yönelik rehber niteliğinde bir kılavuz oluşturulmasıdır. Çalışma yönteminin deneyimin değerlendirmelere etkisini en aza indirmek için farklı kamusal alanlardan oluşan fotoğraflı anket olmasına karar verilmiş ve ankette kamusal alanlar 3 ana bölümde incelenmiştir.

Kamu alanları ve mekan algısı ortalama tabloları sonucunda algılanabilirlik, yapı ve kimlik, sadelik-basitlik, okunabilirlik ve tutarlılık kriterleri öne çıkmıştır. Bu bağlamda okunabilirliği ve algılanabilirliği yüksek kokedama tasarımlarının mekâna yapı ve kimlik kazandırdığı görülmüştür. Bunun yanı sıra kokedama tasarımlarının mekânda ilgi çekici bir obje görevini üstlendiği ve mekan algısını arttırdığı sonucuna varılmıştır.

Kamu alanları ile tasarım öge ve ilkeleri ortalama tabloları sonucunda ise; çizgi, doku, renk, ölçü, biçim, denge, tekrar, vurgu, ritm-hareket, kitle boşluk, çeşitlilik ve bütünlük kriterleri öne çıkmıştır. Bu kriterler ile mekan algısı arasındaki ilişkiyi tespit etmek için korelasyon analizi yapılmış ve aralarında yüksek şiddetli pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu analizde öne çıkan kriterler doku (T2) ve çeşitlilik (T13) olmuştur (EK-3). Buna göre öne çıkan kriterlerin mekân içerisinde kullanımı ile mekan algısı artmaktadır.

Bu çalışmanın sonucunda, kamusal iç mekânlarda kullanılacak olan kokedamaların mekan algısını arttırmak ve kullanıcı memnuniyeti sağlamak için tasarım ilke ve öğelerine uygun tasarlanması gerektiği tespit edilmiştir.

Çalışma sonuçlarından bir diğeri ise kokedamaların rahatlatıcı ve davet edici bir etkiye sahip olduğudur. Rahatlatıcılık ve davet edicilik değerlendirmeleri sonucunda kokedama tasarımları; rahatlatıcı ve davet edici bulunmuştur (Şekil 3.5, Şekil 3.6).

Kokedama uygulamalarının Mekan değerlendirmeleri başlığı altındaki kamusal alanların ortalama puan tablosuna göre kokedama uygulamaları için en uygun alanların Avm, Belediye, Hastane, Eğitim kurumları, Valilik ve TCDD Gar Müdürlüğü olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmadan çıkan bir başka önemli sonuç ise farklı fakültelerde eğitim gören peyzaj mimarlığı ğrencilerinin farklı algılar kazandıklarıdır. Öncelikle bu sonuç için toplam puan tablolarındaki farklılıklar ipucu vermiştir. Daha sonra mekân algısı ile tasarım öğe ve ilkeleri kriterlerini fakülteler bazında inceleyen tablolar oluşturulmuştur. Bu tablolarda da farklılıklar olduğu grlmştir. Tüm değerlendirme kriterleri açısından en yüksek ortalama puanları güzel sanatlar fakültesinde okuyan peyzaj mimarlığı bölümü ğrencilerinin, en düşük ortalama puanlarının çoğunu ise ziraat fakültesinde okuyan peyzaj mimarlığı bölümü ğrencilerinin verdiği dikkat çekmiştir.

Çalışmanın hipotezleri, sonuçlara dayandırılarak ispatlanma bulguları ile birlikte aşağıda verilmiştir.

Kokedama uygulamaları insanları rahatlatıcı bir etkiye sahiptir.

Rahatlatıcılık (R) ve Davet edicilik (D) kriterleri ile oluşturulan yüzdelik dağılım tabloları ile bu H1 ispatlanmıştır (şekil 3.5, şekil 3.6).

Kokedamalar bulunduğu ortamda mekânsal algıyı arttırır.

Mekân algısı kriterlerine göre oluşturulan tanımlayıcı öğeler tablosuna göre kokedama uygulamalarının mekansal algıyı arttırdığı görülmüş ve H2 ispatlanmıştır.

Kokedamalar bulunduğu mekâna kimlik kazandırır.

Kamu alanları ve mekân algısı kriterleri ortalama puan tablosuna göre Kokedama uygulamalarının mekana kimlik kazandırdığı sonucuna varılmış ve H3 ispatlanmıştır.

Bir kokedama tasarımı barındırdığı tasarım öğeleri açısından farklı etki düzeylerine sahiptir.

Kamu alanları ile tasarım öğe ve ilkeleri kriterleri ortalama puan tablosunda görüldüğü gibi; çizgi, doku, renk, ölçü ve biçim kriterleri ne çıkmıştır. Diğer kriterlerde olduğu gibi bu kriterler arasında bile verilen puanlar doğrultusunda etki düzeyleri farklılaşmaktadır. Bu bağlamda H4 ispatlanmıştır.

Bir kokedama tasarımı barındırdığı tasarım ilkeleri açısından farklı etki düzeylerine sahiptir.

Kamu alanları ile tasarım öge ve ilkeleri kriterleri ortalama puan tablosunda görüldüğü gibi; denge, tekrar, vurgu, ritim-hareket, kitle boşluk, çeşitlilik ve bütünlük kriterleri öne çıkmıştır. Diğer kriterlerde olduğu gibi bu kriterler arasında bile verilen puanlar doğrultusunda etki düzeyleri farklılaşmaktadır. Bu bağlamda H5 ispatlanmıştır.

Çalışmanın kokedama uygulamaları ile ilgili verilerine bakıldığında şu öneriler verilebilir;

Kokedama uygulamalarında mekansal algıya katkıda bulunmak için tasarım öge ve ilkelerinden çizgi, doku, renk, ölçü, biçim, denge, tekrar, vurgu, ritim-hareket, kitle boşluk, çeşitlilik ve bütünlük kriterlerine daha çok yer verilmelidir.

Kokedama uygulamalarının rahatlatıcı ve dinlendirici bir etkiye sahip olması nedeniyle, özellikle Hastane, Okul, TCDD Gar Müdürlüğü, AVM ve Valilik gibi kamu yapılarında kullanılması kullanıcı için olumlu yönde bir etki oluşturur. Bunun yanı sıra özel işletmelerde, restoran ve otellerde de kullanımlarına yer verilebilir.

Mekan algısını arttırmak için kamu yapılarında kullanılacak olan kokedama uygulamalarının sade, algılanabilir, okunabilir, tutarlı/uygun ve ilgi çekici olmasına özen gösterilmelidir.

Çalışma sonuçlarına göre ‘yapı ve kimlik’ kriteri mekân algısıyla pozitif yönde yüksek şiddetli ilişkilidir. Bu sebeple kokedama öğeleri tasarlanırken kokedama ögesinin mekâna kimlik kazandırabilir nitelikte olmasına dikkat edilmelidir.

Tasarım öge ve ilkelerinden doku ile çeşitlilik kriterleri mekân algısıyla yüksek şiddetli pozitif bir ilişki içerisinde. Bu nedenle kokedama tasarımlarında bu iki kriterin bulunmasına özen gösterilmelidir.

Kokedama uygulamalarında kullanılacak bitki önerileri; Soğanlı ve yumru bitkiler; *Cyclamen persicum*, *Oxalis triangularis* Purple shamrock, *Zantedeschia ‘Blaze’* Calla lily. Sukkulent ve kaktüsler; *Echeveria elegans* Mexican gem, *Lepismum houletianum*, *Rhipsalis cereuscula*. Eğrelti otları; *Adiantum raddianum*, *Asparagus densiflorus*, *Asplenium nidus*, *Davallia trichomanoides*. Ağaç ve ağaççık; *Acer palmatum*, *Citrus x limon ‘Meyer’*, *Corokia cotonaester*, *Olea europaea* Olive. Otlar; *Origanum vulgare*, *Rosmarinus officinalis*, *Thymus vulgaris*.

Mekânlarda bitkilendirme yapılırken, çizgi ögesi *Lepismium houletianum*, renk ögesi *Euphorbia pulcherrima*, biçim ögesi *Asparagus sprengeri* ve doku ögesi *Haworthia fasciata* bitkileri ile yansıtılabilir.

Çalışmaya ait bulgular ve sonuçlar çalışma amacının büyük ölçüde gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın yöntem açısından eksik kalan noktası anket için çekilen fotoğraflardaki mekânların tasarımcılar tarafından deneyimlenememesidir. Anket çalışmasının, deneklerin mekânları deneyimledikten sonra uygulanması halinde mekân algısına daha çok katkı sağlayacak nitelikte sonuçlar elde edileceği düşünülmektedir. Ayrıca üniversitelerin farklı akademik takvim uygulamalarından dolayı öğrencilere uygun zamanda ulaşılamaması, bilinç-etik sorunu ve bazı anketlerin kullanılmaması nedeniyle hedeflenen anket sayısının %75'ine ulaşılmıştır. Bundan sonra bu konuda yapılacak olan çalışmaların daha kontrollü bir ortamda ve daha fazla sayıda denek üzerinde gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Bunun yanı sıra çalışmanın geliştirilebilmesi için aynı kokedamaların farklı mekânlarda kullanımına yönelik bir çalışmanın yapılması önerilmektedir.

5. KAYNAKLAR

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Anonim, 2019a. *İç mekan bitkilendirme tanımı*, Erişim 16 Ağustos 2019,
<<http://www.adenpeyzaj.com/ic-mekan-bitkisel-tasarim/>>
- Anonim, 2019b. *Kokedama yapımı ve bakımı*, Erişim 10 Ocak 2019,
<<http://sutopya.com/bitkiler/kokedama/adim-adim-kokedama-yapimi-bakimi/>>
- Anonim, 2019c. *Kokedama nedir*, Erişim 10 Ocak 2019,
<<http://terraquadesign.com/2015/08/25/kokedama-nedir/>>
- Anonim, 2019d. Resim, Erişim 11 Nisan 2019,
<<https://taparaplants.wixsite.com/website>>
- Anonim, 2019e. Resim, Erişim 10 Nisan 2019,
<<https://www.homefortheharvest.com/how-to-make-kokedama-moss-ball/>>
- Anonim, 2019f. *Aquasoil nedir*, Erişim 16 Mart 2019,
<www.akvaryem.com.tr>
- Anonim, 2019g. *Sphagnum nedir*, Erişim 16 Mart 2019,
<www.yosun.gen.tr>
- Anonim, 2019h. Resim, Erişim 24 Mayıs 2019,
<<https://www.gardengatemagazine.com/articles/projects/all/how-to-make-a-kokedama/>>
- Anonim, 2019ı. Resim, Erişim 2 Şubat 2019,
<<https://casaclaudia.abril.com.br/bem-estar/diy-como-fazer-um-kokedama-para-sua-casa/>>
- Anonim, 2019i. Resim, Erişim 12 Nisan 2019,
<https://www.instagram.com/p/Brm7_edl9RB/>
- Anonim, 2019j. Resim, Erişim 12 Nisan 2019,
<<https://tr.pinterest.com/pin/392587292509071949/>>
- Anonim, 2019k. *Kokedama sulama*, Erişim 15 Şubat 2019,
<www.kaktogarden.net>
- Anonim, 2019l. *Kokedama gübreleme*, Erişim 15 Şubat 2019,
<<http://www.bhg.com/gardening/houseplants/diy-kokedama/>>
- Anonim, 2019m. *Kitle boşluk tanımı*, Erişim 15 Şubat 2019,
<<http://www.plantmedia.com.tr/Upload/Files/Documents/plant-Bitkilerle-Alan-Olusturma.pdf>>

- Anonim, 2019n. *Çeşitlilik tanımı*, Erişim 17 Nisan 2019, <<http://www.tasarimgunlukleri.com/2015/09/12/tasarimin-yapi-taslari-tasarim-prensipleri-ve-elemanlari-003/>>
- Anonim, 2019o. *Çeşitliliğin önemi*, Erişim 17 Nisan 2019, <<https://bilisimg.wordpress.com/2012/10/15/tasarim-unsurlari-ve-ilkeleri/>>
- Anonim, 2019ö. *One way anova tanımı*, Erişim 8 Temmuz 2019, <<http://mustafaotrar.net/istatistik/tek-yonlu-varyans-analizi-anova/>>
- Anonim, 2019p. *Korelasyon analizi tanımı*, Erişim 6 Temmuz 2019, <<http://spssistatistik.net/spss-korelasyon-analizi/>>
- Arnheim, R. (2015). *Görsel Düşünme*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Asar, H. (2013). ‘Mimari Mekân Okumasında Algısal Deneyim Analizinin Bir Yöntem Yardımıyla İrdelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.
- Aslan, F., Aslan, E. & Atik, A. (2015). İç mekanda algı. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(11), 139-151.
- Aytem, M. N. (2005). ‘Mimari Mekanda Renk, Form ve Doku Değişkenlerinin Algılanması’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Balık, D. (2019). ‘Çağdaş Sanat Müzelerinde Yeni Mekan Deneyimi’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Basu, T. & Ghosh M. (2017). Visual perception of space and parametric a brief discussion. *GSTF Journal of Engineering Technology*, 4(2), 1-11.
- Başaran, N. & Eroğlu, E. (2017). İç mekan dikey bahçe bitki kompozisyonlarının görsel peyzaj kalitesinin değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Ormancılık Dergisi*, 13(2), 32-49.
- Baturlar, F. (2011). ‘İç Mekanda Bitki Kullanımının Estetik ve Fonksiyonel Özellikler Yönünden İrdelenmesi’, Yüksek Lisans Tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay, Türkiye.
- Bell, S. (2004). *Elements Of Visual Design In The Landscape Design*. USA: Taylor&Francis Group.
- Bozkurt, S. G. & Ulus, A. (2014). Rekreatif amaçlı kullanılan alışveriş merkezlerinde iç mekan bitkilerinin organizasyonu ve kullanım parametrelerinin İstanbul (Avrupa yakası) örneğinde incelenmesi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 64(2), 24-40.
- Cengiz, B., Kaya, B. & Yakan, E. O. (2017). ‘Kampüs Binalarında İç Mekan Bitkisel Tasarım: Bartın Üniversitesi Örneği’, *1. Uluslararası Sosyal Bilimler Ve Eğitim Araştırmaları Sempozyumu*, (ss. 1-17).
- Conklin, E. (1978). *Interior Landscape Contractors Montvale*. N.J.
- Çakıcı, I. (2007). ‘Peyzaj Planlama Çalışmalarında Görsel Peyzaj Değerlendirmesine Yönelik Bir Yöntem Araştırması’, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Çakıcı, I. & Çelem, H. (2009). Kent parklarında görsel peyzaj algısının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Bilimleri Dergisi*, 15(1), 88-95.

- Çetinbaş, Ş. (2012). 'İç Mekan Tasarımında İnsan ve Renk İlişkisi: Konut Örneği', Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Karabük, Türkiye.
- Çetinkaya, Ç. (2010). 'Tasarım Ve Kavram İlişkisinin İç Mimarlık Temel Tasarım Eğitimi Kapsamındaki Yeri: Farklı İki Üniversite Örneği Üzerinden Temel Tasarım Eğitimi Üzerine Bir Araştırma', Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Demir, O. Ö. & Böke, K., (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. İçinde *Nitel Araştırma Yöntemleri* (ss. 290-300). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Dilaver, Z. (2019). *İç Mekan Bitkilerinin Tanımı ve İşlevleri, Ders Notları*. Ankara Üniversitesi.
- Diñer, A. A. (2011). 'Görsel Peyzaj Kalitesinin Biçimsel Estetik Değerlendirme Yaklaşımı İle İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma', Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Diñer, E. A. (2008). 'Üç Boyutlu Temel Tasarım Uygulamaları İçin Etkileşimli Bir Arayüz Önerisi', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Dorman, J. S., LaPorte, R. E., Stone, R. A., & Trucco, M. (1990). Worldwide differences in the incidence of type I diabetes are associated with amino acid variation at position 57 of the HLA-DQ beta chain. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 87(19), 7370-7374.
- Döner, S. (2015). 'Kentsel Alanlarda Kullanılan Su Öğelerinin Görsel Kalite Değerlendirilmesi', Yüksek Lisans Tezi, Düzce Üniversitesi, Düzce, Türkiye.
- Edirne, J. (2004). 'Temel Tasarım Prensipleri ve İç mimaride Uygulama Örnekleri', Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Elinç, H. (2011). 'Görsel Kalite Değerlendirmesi Yöntemi İle Antalya İli Alanya İlçesindeki Abdurrahman Alaettinoğlu ve Alanya Belediye Başkanları Kent Parklarının İrdelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye.
- Ertek, H. (1994). 'İç Mekân Temel Tasarım İlkelerine Bir Yaklaşım', Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Fındıklı, E. B., (2014). Metropolde Tinsel ve Mekansal Ayrışmanın Çoğul Formları, *Kentsel Dönüşümün Sosyal Boyutu Sempozyumu*, (ss. 62-79).
- Gezer, H. (2014). Mimariyi yaşamak. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 13(26), 227-258.
- Gürbüz, H., Doğan, R., Görmüş, E., Toktay, P., Öztekin, P. & Engiz, G. (2014). Kamu çalışanlarının stres düzeylerinin ölçülmesi ve Eskişehir kamu çalışanları üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 113-132.
- Hansen, G. 2010. *Basic principles of landscape design*, Ifas Extension University Of Florida.
- Hasgül, E. (2011). 'İç Mekanda Yön Bulma: Büyük Ölçekli Binalarda İnceleme', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Herzog, T. R. & Leverich, O. L. (2003). Searching for legibility. *Environment and Behavior*, 35(4), 459-477.
- Irga, P. J., Torpy, F. R. & Burchett, M. D. (2013). Can Hydroculture Be Used To Enhance The Performance Of Indoor Plant For The Removal Of Air Pollutants, *Atmospheric Environment*, 77(1), (ss. 267-271).

- Kaplan, R., Kaplan, S. & Ryan, R. L. (1998). *With People in Mind*. USA: Island Press.
- Karaağaç, F. (2006). ‘Tasarımda Biçim ve Anlam İlişisine Analitik Bir Yaklaşım: Modern ve Modern Sonrası Dönemlerde Havalimanı Terminal Binaları Üzerine Örneklemeler’, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Kaya, S. & Yerli, Ö. (2013). Alışveriş Merkezlerinde Kullanılan İç Mekan Bitkilerinin Bazı Tasarım Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi, *V. Süs Bitkileri Kongresi*, (ss. 157-162).
- Kürkçüoğlu, E. & Ocakçı, M. (2015). Kentsel dokuda mekânsal yönelme üzerine bir algı-davranış çalışması: Kadıköy çarşı bölgesi. *Megaron*, 10(3), 365-388.
- Manav, B. (2011). Hacimde bir tasarım parametresi olarak renk. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(8), 93-102.
- Megep (2007). *Fotoğraf ve Grafik Tasarı İlkeleri, Ders Notları*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Norberg Schulz, C. (1971). *Excistance, Space and Architecture*. London: Studio Vista.
- Onay, S. (2005). ‘Kamusal İç Mekan ve Toplumsal Kimlik’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Özdemir, B. & Ocakçı, M. (2017). Kentsel tasarım kriterlerinin mekanın algısal atmosferine etkisi. *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, 1(11),73-87.
- Özkan, A. (2007). ‘İç Mekan Tasarımı Kuram Ve Yöntemleri Işığında Günümüz Türk İç Mekan Tasarımcıları Ve Tasarım Anlayışlarına Bir Yaklaşım’, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Özkan, Z. C. (2008). ‘Temel Tasarım Eğitimi ve Dijital Ortam’, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Özorhon, İ. F. (2002). ‘Mimari Mekan Kimliğini Belirleyen Yönüyle Doğal Işık’, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Özsoy, V. & Ayaydın, A. (2015). Görsel Tasarım Öge ve İlkeleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Palmer, F. (1972). *Visual Awareness*. London: Transatlantic Arts.
- Parker, C. (2018). Hanging Kokedama. United Kingdom: The Quarto Group.
- Sakıcı, Ç. & Var, M. (2013). Ruh ve sinir hastalıkları hastane bahçelerinin (Açık alan terapi üniteleri) düzenlenmesi kriterleri. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 14(1),101-112.
- Sarı, D. & Karaşah, B. (2018). Bitkilendirme tasarımı öğeleri, ilkeleri ve yaklaşımlarının peyzaj tasarımı uygulamalarında tercih edilirliliği üzerine bir araştırma. *Megaron*, 13(3), 470-479.
- Selvi, M., Erdem, Y. & Kayan, Y. (2014). Örgütsel stres kaynakları ve baş etme yolları: Tekirdağ adliyesi örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6),56-75.
- Semiz, S. N. & Yurttaş, N. B., (2019). Mekansal Algı Kavramı ve İç Mekan Tasarımı İlişkisi, *I. Atlas Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, (ss. 23-30).
- Serinkan, C., Kaymakçı, K., Alişan, U. & Avcık, C. (2012). Kamu sektöründe örgütsel stres ve kariyer: Denizli’de yapılan bir araştırma. *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1), 21-32.
- Sezen I., Aytatlı B., Ağrılı R. A. & Patan E. (2017). İç mekan tasarımında bitki kullanımının birey ve mekan üzerine etkileri. *ATA Planlama ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 25-34.
- Şen, E. (2018). Tasarım öge ve ilkelerinin minyatürde kullanımı. *İdil Dergisi*, 7(46), 775-781.

- Tekel, A. & Özalp, Y. (2016). Mekanın fiziksel ve algısal niteliğinin yürünebilirliğe ve mekanda yürümeden duyulan memnuniyete etkisi: Ankara Atatürk bulvarı örneği. *Planlama Dergisi*, 26(1), 40-50.
- Tekin, G. (2010). 'Çalışma Yaşamında Stres Kaynakları ve Kamu Kurumlarında Çalışanlar Üzerine Etkileri: Edirne Örneği', Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, Türkiye.
- Tüfekçioğlu, H. K. (2008). 'Mekân Kavramının Tarihsel Süreç İçindeki İncelenmesi Ve Günümüzde Mekân Anlayışı Tarihsel Çevrede Görsel Peyzaj Kalite Değerlendirmesi İstanbul Yedikule Örneği', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Türkan İ. (2005). 'Dijital Ortamda Tasarımın Mekan Kavramına ve Kurumsal Kimlik Anlayışına Yansımaları', Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Ulrich, R. S. (1991). Effects of health facility interior design of on wellness: Theory and recent scientific research. *Journal of Health Care Design*, 3, 97-109.
- Ustaömeroğlu A. A. (1998). 'Mimari Analiz İçin Temel Tasarım Öge ve İlkelerinin Kullanımı İle Oluşturulan Estetik Ağırlıklı Bir Yöntem Araştırması', Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye.
- Ürüşan, E. (2010). 'UNIVARSIADDE 2011 Kapsamında Erzurum Kenti Görsel Peyzaj Kalitesinin Yükseltilmesinde Yeni Açılımlar', Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum, Türkiye.
- Yardımcı, İ. & Ertürk, K. (2012). Koram (hierarchy) ve seramik sanatındaki yeri ve önemi. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(4),61-72.
- Yazgan, M. E., Uslu, A. & Özyavuz, M. (2009). *İç Mekan Bitkileri ve Tasarımı*. Ankara: Ankara Yayıncılık.
- Yeşil, M. & Yılmaz, S. (2007).Erzurum kentinde konut bahçelerinin peyzaj tasarım ilkelerine göre incelenmesi üzerine bir araştırma. *Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 38(1), 25-35.
- Yıldız T. (2014). 'Görsel Tasarım İlkeleri Açısından 16. Ve 17. Yüzyıl Kol Formlarının İncelenmesi', Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Yurttaş, B. N. (2010). 'İç Mekan Tasarımında Tema Kavramı ve Tematik Mekan Olgusunun Örnekler Üzerinde Analizi', Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Zöngür, O. (2008). 'İç Mekan Tasarımında Biçim ve Anlam Üzerine Kavramsal Bir İnceleme Postmodern Tasarım Yaklaşımları ve Philippe Starck', Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

6.EKLER

EK-1. UZMAN ANKET FORMU

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ANKETİ

Bu anket, Düzce Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda Aysu ESENTÜRK tarafından yürütülmekte olan "İç Mekanda Kokedamaların Mekansal Algıya Katkısı ve Tasarım Öge ve İlkelerine Göre İrdelenmesi" konulu yüksek lisans tezinin yönteme ilişkin ilk aşamasının tamamlanması için uygulanmaktadır.

Bu anket sonuçları baz alınarak kokedamaların mekansal algıya katkısının ölçülmesinde hangi tasarım öge ve ilkelerinin kullanılacağı belirlenecek ve ikinci aşamada da belirlenen öge ve ilkeler bazında kapsamlı bir anket uygulaması daha yapılacaktır. Anket alanında uzman kişilere sorularak verilecek cevaplar bilimsel çalışmalarda etik kurallar çerçevesinde ele alınacaktır.

Yukarıdaki kolajda tasarım açısından farklı özellikte kokedamalar derlenmiştir. İncelediğiniz görsellere göre, çalışmanın ikinci aşamasında kullanılmak için aşağıda belirtilen tasarım öge ve ilkelerinden sizce gerekli gördüklerinizi işaretleyiniz.

Tasarım Öge ve İlkeleri	ETKİLİ	ETKİLİ DEĞİL
Çizgi		
Renk		
Doku		
Biçim		
Ölçü		
Kontrast		
Vurgu		
Harmoni		
Ritm-Hareket		
Denge		
Bütünlük		
Çeşitlilik		
Kitle-Boşluk		
Hiyerarşi		
Tekrar		

EK-2. ANA ANKET FORMU

YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ANA ANKET FORMU

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ PEYZAJ MİMARLIĞI ANA BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ANKETİ

Bu çalışma Düzce Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tez çalışması kapsamında "İç Mekanda Kokedamaların Mekansal Algıya Katkısı ve Tasarım Öge ve İlkelerine Göre İrdelenmesi" başlıklı tez için yapılmaktadır. Anket kapsamında elde edilen veriler bilimsel çalışmalarda etik kurallar çerçevesinde ele alınacaktır. Her soru için bir kutucuğu işaretleyiniz. Bu çalışmaya zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyetiniz: Kadın Erkek
2. Öğrenim Gördüğünüz Fakülte : Orman Fak. Mimarlık Fak. Güzel Sanatlar Fak. Ziraat Fak.
 Mimarlık ve Tasarım Fak. Doğa Bilimleri Fak. Güzel Sanatlar-Tasarım-Mimarlık Fak.
 Güzel Sanatlar ve Tasarım Fak. Mühendislik ve Mimarlık Fak.
3. En fazla kullandığınız kamu yapısı: AVM Eğitim Kurumları Hastane Belediye Adliye
 Valilik PTT TCDD Gar Müdürlüğü
4. Hangi sıklıkla kullanıyorsunuz? Haftada birçok kez Haftada bir ya da iki kez
 Ayda bir ya da iki kez Birkaç ayda bir Nadiren
5. Seçilen 8 fotoğrafı aşağıdaki tabloda belirtilen kriterlerin etki derecesine göre 5'lik numaralandırma sistemiyle (1,2,3,4,5) puanlandırmız.

KOKEDAMA VE MEKÂN ALGISI	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8
Okunabilirlik								
Tutarlılık / Uygunluk								
Karmaşıklık								
Gizemlilik / İlgi Uyandırma								
Yapı ve Kimlik								
Algılanabilirlik								
Sadelik / Basitlik								
1: HİÇ ETKİLİ DEĞİL, 2: ETKİSİZ, 3: BİRAZ ETKİLİ, 4: ETKİLİ, 5: ÇOK ETKİLİ								

6. Seçilen 8 fotoğrafı aşağıdaki tabloda belirtilen kriterlerin etki derecesine göre 5'lik numaralandırma sistemiyle (1,2,3,4,5) puanlandırınız.

TASARIM İLKE VE ÖGELERİ	F1	F2	F3	F4	F5	F6	F7	F8
Çizgi								
Doku								
Renk								
Ölçü								
Biçim								
Denge								
Tekrar								
Vurgu								
Harmoni - Zıtlık								
Ritim - Hareket								
Hiyerarşi								
Kitle - Boşluk								
Çeşitlilik								
Bütünlük								

1:HİÇ ETKİLİ DEĞİL, 2:ETKİSİZ, 3:BİRAZ ETKİLİ, 4:ETKİLİ, 5:ÇOK ETKİLİ

7. Kokedamalı mekânların ‘rahatlatıcı’ ve ‘davet edici’ olma durumlarını 1’den 5’e kadar puanlandırınız.

(1:HİÇ ETKİLİ DEĞİL, 2:ETKİSİZ, 3:BİRAZ ETKİLİ, 4:ETKİLİ, 5:ÇOK ETKİLİ)

Rahatlatıcı 1 2 3 4 5

Davet edici 1 2 3 4 5

**EK-3. MEKÂN ALGISI (M) İLE TASARIM ÖĞE VE İLKELERİ
KORELASYON ANALİZİ TABLOLARI**

		M	T
M	Pearson Correlation	1	,797**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T	Pearson Correlation	,797**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T1
M	Pearson Correlation	1	,665**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T1	Pearson Correlation	,665**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T2
M	Pearson Correlation	1	,700**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T2	Pearson Correlation	,700**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T3
M	Pearson Correlation	1	,663**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T3	Pearson Correlation	,663**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T4
M	Pearson Correlation	1	,722**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T4	Pearson Correlation	,722**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T5
M	Pearson Correlation	1	,690**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T5	Pearson Correlation	,690**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T6
M	Pearson Correlation	1	,662**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T6	Pearson Correlation	,662**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T7
M	Pearson Correlation	1	,619**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T7	Pearson Correlation	,619**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T8
M	Pearson Correlation	1	,624**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T8	Pearson Correlation	,624**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T9
M	Pearson Correlation	1	,542**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T9	Pearson Correlation	,542**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T10
M	Pearson Correlation	1	,577**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T10	Pearson Correlation	,577**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T11
M	Pearson Correlation	1	,646**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T11	Pearson Correlation	,646**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T12
M	Pearson Correlation	1	,665**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T12	Pearson Correlation	,665**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T13
M	Pearson Correlation	1	,711**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T13	Pearson Correlation	,711**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

		M	T14
M	Pearson Correlation	1	,697**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	160	160
T14	Pearson Correlation	,697**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	160	160

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Aysu ESENTÜRK
Doğum tarihi ve yeri : 10/10/1992 – Yunusemre/Manisa
Yabancı Dili : İngilizce
E-posta : aysuesenturk@gmail.com

ÖĞRENİM DURUMU

Derece	Alan	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Y. Lisans	Peyzaj Mimarlığı	Düzce Üniversitesi	2019
Lisans	Peyzaj Mimarlığı	Düzce Üniversitesi	2016
Lise		Mehmet Akif Ersoy Lisesi	2010

YAYINLAR

Esentürk, A. & Yerli, Ö. (2019). Peyzaj tasarımında yeni bir bitki yetiştirme sanatı : Kokedama. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7 (3), 1858-1866.